

EDITORIAL

Abolir les armes nuclears i assolir el desarmament cultural, objectius indestriables de la lluita per la pau

Rafael Grasa

President de l'ICIP

Font: Wasurerarenai Anohi

A partir d'ara, cap història podrà explicar-se com si fos la única. No pot haver-hi una sola història, atès que existeixen nombrosos punts de vista (John Berger)

Evitar que el vaixell s'enfonsi mentre construïm una nau de nova generació (Otto Neurath)

A finals d'agost, a Tavertet, ens va deixar Raimon Panikkar, el pensador català més influent a la història de Catalunya després de Ramon Llull (vegeu, El bloc de l'ICIP <<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/ICIP/?p=258>>). La seva obra, coherent amb la seva pràctica vital, ens dona lliçons i idees molt aprofitables per a construir la pau, molt útils l'any que s'ha commemorat el 65è aniversari d'Hiroshima i Nagasaki i el 40è de la vida del Tractat de No Proliferació Nuclear, que durant el mes de maig de 2010 visqué la vuitena conferència de revisió a Nova

York, precedida d'una conferència alternativa. Aquesta és la raó que sigui el tema central, en profunditat del número 4 de *Per la Pau/Peace in Progress*, amb articles de Jordi Armadans, Rafael Grasa i Rebecca Johnson.

Tots tres articles, així com les tesis dels principals experts acadèmics i de la societat civil, coincideixen: el TNP era i és clau, central, per a gestionar la no proliferació nuclear, però era i és insuficient per resoldre els problemes generats per les armes nuclears en la política internacional, un problema important i central en l'agenda vint anys després de la fi de la guerra freda. Encara més, si ja era insuficient fa quaranta anys, encara ho és més en l'actualitat, atès que fa vies d'aigua ara ja en els tres pilars que el conformen: la no proliferació, el desarmament nuclear i el dret a l'ús pacífic de l'energia nuclear. El problema, punyent, és habitual en la tasca de construcció de la pau i de l'ordre internacional: el vell es necessita, però és insuficient; el nou no acaba de néixer. Així doncs, com podem millorar i reforçar el TNP, imprescindible encara, i avançar a l'ensens envers un futur que superi, tot començant per una convenció que aboleixi les armes nuclears, les insuficiències del TNP?

Raimon Panikkar, molt proper en les seves idees al que des de la investigació per a la pau ha denominat transformació de conflictes, ens dona justament pistes per acabar el problema. Com ell havia dit diverses vegades, gran part de la seva vida i obra estigué centrada en el tema de la interculturalitat i de la pau, tot insistint en dues idees: resoldre els problemes de la pau requereix gosadia, pensament i acció nova i, també, visió global, comprensiva, capacitat de superar la lluita entre concepcions i visions, cercant nous camins, tot acceptant que –com diu Berger en la citació que obre aquest text- el món actual ha canviat, són, de fet, móns diferents que xoquen entre si. Panikkar parlà d'aquest tema a *Pau i interculturalitat*, al·ludint a una crisi de "kosmologies", d'enfocaments o paradigmes globals que entren en conflicte obligant, per superar el problema, no a optar entre ells –tot eliminant la resta-, en funció de la major veritat o utilitat d'un d'ells, sinó a superar les diferències, tot construint quelcom de nou. Per fer-ho cal optar per obrir-se a l'altre, pel desarmament cultural, tot acceptant la realitat material de la interculturalitat, és a dir, partint de la base, en citació literal, que «les diferències culturals són diferències humanes i no les podem eliminar ni ignorar quan tractem els problemes humans».

En el nostre cas, no es tracta d'optar entre el TNP i una futura convenció com a element articulador de les campanyes del moviment per a la pau, sinó d'articular un programa que permeti lluitar per ambdues coses, que permeti diverses fases i visions, tot facilitant-ne les aliances. I, en un context temporal més gran, acceptant que abolir les armes nuclears no és incompatible amb la no proliferació i la gestió dels arsenals mentre existeixin.

Respecte de la manera de fer-ho, potser cal adaptar la metàfora d'un antimilitarista poc conegut, un antic membre del Cercle de Viena i del positivisme lògic, Otto Neurath, tot parlant de la continuada feina de refer el coneixement científic fruit de la successió de conjectures i de refutacions: evitar que el vaixell s'enfonsi, atès que cal que continuï navegant; s'ha de reparar mentre construïm alhora una nau de nova generació, sense tenir un disseny clar del resultat final.

SUMARI

EDITORIAL	1	L'ENTREVISTA	15
EN PROFUNDITAT	2	TRIBUNA	17
ARTICLES CENTRALS	2	La Declaración de Barcelona sobre el Derecho Humano a la Paz.....	17
Després del TNP, llum verda per a una Convenció sobre Armes Nuclears	2	Servicios Civiles de Paz: una apuesta europea por la resolución noviolenta de conflictos	18
El futur de les armes nuclears i del règim de no proliferació: la necessitat de combinar desarmament i limitació d'armaments (arms control)	4	RECOMANEM	20
La societat civil clama per l'abolició de les armes nuclears	5	ACTUALITAT	22
Declaració d'un Hibakusha: 'Els éssers humans no poden conviure amb les armes nuclears'	6	Notícies de l'ICIP	22
PER SABER-NE MÉS	8	Notícies del món.....	24

EN PROFUNDITAT

ARTICLES CENTRALS

Després del TNP, llum verda per a una Convenció sobre Armes Nuclears

Rebecca Johnson

Directora del Acronym Institute for Disarmament Diplomacy. Vicepresidenta de la Campanya Internacional per l'Abolició de les Armes Nuclears (CIAN)

El 28 de maig, la Conferència de Revisió del Tractat de No Proliferació de les Armes Nuclears (TNP) va aprovar un document final de 29 pàgines que contenia principis, recomanacions i 64 accions específiques en: desarmament nuclear; no proliferació i salvaguardes; energia nuclear, protecció i seguretat; així com compromisos per dur a terme una conferència regional el 2012 per avançar en les negociacions en favor de la creació d'un Pròxim Orient lliure de bombes nuclears i d'altres tipus d'armes de destrucció massiva, i també una secció destinada a l'avaluació del funcionament del tractat durant aquest període.

Tot i el debat intens dut a terme pels comitès de la conferència, es van manifestar opinions discordants en la secció de revisió pel que fa a qüestions com ara la posició de l'Iran, els plans dels estats que posseeixen armes nuclears de substituir, renovar i modernitzar els seus arsenals actuals, i també la manera com els acords passats (com les '13 mesures pràctiques cap al desarmament' adoptades per la Conferència de Revisió del 2000) no s'han implementat adequadament.

L'aprovació d'aquest document resultant significa que la Conferència de Revisió del 2010 passarà a la història com un "èxit". Però què significa això per aquells que volen que les armes nuclears siguin abolides, i no només controlades?

En el fons, durant la conferència es va manifestar una distància enorme entre el que proposaven i defensaven la societat civil i la vasta majoria dels estats no posseïdors d'armes nuclears i el llenguatge més aviat feble, especialment pel que fa al desarmament, acceptat en pro del consens després de la gran pressió exercida per part dels estats posseïdors d'armes nuclears. Durant la conferència van tenir lloc debats seriosos i acalorats sobre les propostes relatives a la devaluació de les armes nuclears, de les doctrines nuclears, i dels acords de compartició

nuclear de la OTAN, així com també sobre l'eliminació tàctica d'armament nuclear; no obstant això, per tal d'arribar a un acord, tot plegat va acabar diluït al nivell de les "13 mesures" adoptades l'any 2000 (que, tal i com es van queixar molts estats, han estat incomplertes, gairebé ignorades, o directament obviades per la majoria durant l'última dècada).

Després que la baronessa Catherine Ashton pronunciés una declaració anodina en nom de la Unió Europea, Espanya va adoptar posicions i declaracions en la línia de les de la Unió. Negociar una posició comú per tota la UE no va ser fàcil, a causa de la predominança de membres de la OTAN a la UE, amb diversos nivells de dependència i de creença en la teoria i la utilitat de la dissuasió nuclear; així com de la presència de Gran Bretanya i França, que van intentar fer tot el possible per eliminar qualsevol referència a una Convenció sobre Armes Nuclears, la prohibició de l'ús de les armes nuclears, l'aplicació del dret internacional humanitari sobre la presa de decisions nuclears, els mecanismes d'alerta i la reducció del rol i del valor de les armes nuclears en la doctrina i en la política. Alemanya va liderar les iniciatives europees destinades a reduir i eliminar les armes nuclears tàctiques. Les posicions col·lectives més fortes de la UE foren en favor d'enfortir el règim de salvaguardes i la promoció de l'energia nuclear. Tot i així, Àustria va deixar clar que no podria donar suport de manera immediata a la difusió de tecnologies de producció d'energia nuclear en els països en vies de desenvolupament, en els termes proposats per les indústries nuclears d'alguns països europeus, liderats per França i Gran Bretanya. A part d'això, la UE no va tenir un paper gaire rellevant a la Conferència de Revisió del TNP, tot i que algunes delegacions van jugar rols importants en l'elaboració del document final, entre elles les d'Àustria i Irlanda.

Dos factors principals expliquen l'èxit de l'adopció del document final: d'una banda, la voluntat comú de donar suport a les iniciatives del president Obama i de demostrar que el règim de no proliferació encara és rellevant i important; i, de l'altra, els avenços a l'Orient Mitjà, on els diplomàtics irlandesos van negociar un acord delicat entre els estats posseïdors d'armes nuclears i la Lliga Àrab per tal d'organitzar una conferència regional el 2012 i establir un procés encaminat a la desnuclearització de l'Orient Mitjà. Sense aquestes motivacions és poc probable que un document final com aquest hagués obtingut el consens, ja que els compromisos sobre desarmament nuclear i salvaguardes eren molt més febles del que la major part dels estats considerava necessari.

Tot i que l'acord sobre Orient Mitjà va ser el gran esdeveniment mediàtic de la conferència, el reconeixement d'una Convenció sobre Armes Nuclears com una via legítima per aconseguir els principals objectius i obligacions del TNP demostrarà ser un avenç històric molt més significatiu. Per primera vegada en un context de TNP, una majoria d'estats es posiciona explícitament a favor d'unes negociacions exhaustives així com de l'adopció de mesures creixents, citant el Pla de Cinc Punts de 2008 del Consell de Seguretat de les NU i la seva referència a una Convenció sobre Armes Nuclears com una manera de dur a terme la visió del president Obama de la seguretat en un món sense armes nuclears. Els estats posseïdors d'armes nuclears van lluitar intensament per aconseguir esborrar del text tota menció sobre una Convenció sobre Armes Nuclears, però algunes delegacions clau provinents de països no posseïdors d'armes nuclears van dur a terme una bona estratègia –i van aconseguir mantenir-les.

Malgrat aquests progressos modestos, però, la Conferència del TNP de 2010 va demostrar ser incapaç d'afrontar les qüestions dures sobre compliment i implementació o d'adoptar compromisos concrets per tal de devaluar les armes nuclears o fer del protocol addicional de l'AIEA un estàndard de verificació que pugui dur a terme negociacions multilaterals sobre l'abolició nuclear. Però, tot i així, va deixar clar que prevenir les amenaces nuclears i la proliferació no només requereix mesures concretes de desarmament, sinó també l'establiment 'd'un marc necessari per aconseguir i mantenir un món sense armes nuclears'. Malgrat l'absència de cap termini, cronologia o compromís a negociar, el concepte d'una Convenció sobre Armes Nuclears es situa com un objectiu marc en el pla d'acció consensuat sobre desarmament, creant d'aquesta manera un pont important entre l'enfocament parcial de la no proliferació del TNP i els objectius d'abolició total d'una Convenció sobre Armes Nuclears.

Enlloc de lamentar-se del pobre llenguatge emprat sobre desarmament i la incapacitat de la maquinària del TNP per tractar amb els casos d'incompliment i per enfortir els propis acords de salvaguarda, hem d'utilitzar els resultats del TNP 2010 per refusar les ja conegudes declaracions dels governs segons les quals la idea de crear un tractat d'abolició nuclear és encara prematura o incompatible amb el TNP i així iniciar un procés de negociació real per aconseguir l'eliminació de les armes nuclears d'una vegada i per totes. La nostra tasca ara és construir coalicions entre les campanyes de desarmament tradicionals i les organitzacions que treballen en favor del dret internacional humanitari, dels drets humans i de la protecció del medi ambient.

El TNP ha fet tot el possible durant quaranta anys per tal de contenir les amenaces nuclears, però el missatge de la Conferència de Revisió 2010 és que tractar amb els perills de les armes nuclears en el segle vint-i-u requerirà l'establiment d'una perspectiva veritablement universal, que integri l'Índia, el Pakistan i Israel, que aboleixi del tot les armes nuclears, reforci el millor del règim de no proliferació i estableixi una verificació més forta i mecanismes de salvaguarda per prevenir la proliferació nuclear o el terrorisme. A partir d'ara, els governs i la societat civil hauran de crear llaços estrets i desenvolupar estratègies efectives per negociar l'establiment d'una convenció sobre armes nuclears que substitueixi les Conferències de Revisió del TNP inefectives on les exhortacions de paper tenen prioritat sobre les accions reals i verificables destinades a prevenir l'adquisició, l'ús i les amenaces de les armes nuclears.

El futur de les armes nuclears i del règim de no proliferació: la necessitat de combinar desarmament i limitació d'armaments (*arms control*)

Rafael Grasa

President de l'ICIP

El nou context internacional i els resultats de la vuitena conferència de revisió del Tractat de No Proliferació Nuclear (TNP), raonablement exitosos en clau comparativa i des de la lògica interna de les constriccions del TNP i dels pactes originaris, fa que l'anàlisi i prospectiva del futur del règim de no proliferació nuclear i, més en general, de les armes nuclears no es pugui limitar simplement –com ja senyalen la resta d'articles- a l'esdeingut a Nova York, en els documents finals i en el desenvolupament dels acords, com el relatiu a la conferència per a Orient Mitjà. Altrament dit, la tesi central del text és que, seixanta-cinc anys després d'Hiroshima i Nagasaki, transcorreguts quaranta anys de vigència del TNP, dues dècades després de la fi de la guerra freda i passats nou anys dels atacs de l'11 de setembre, cal ampliar l'objecte d'anàlisi (el futur de les armes nuclears, i no només l'estat de salut del règim de no proliferació) i, pel que fa a l'acció, recuperar objectius no només de limitació d'armaments (*arms control*) sinó també de desarmament. Desenvoluparé aquesta tesi en tres punts.

Primer, vint anys després de la fi de la guerra freda, uns dels tres elements distintius del sistema internacional del moment, les armes nuclears (juntament amb la primacia de la política i la bipolaritat), torna a tenir - a diferència dels altres dos- un paper molt rellevant en el sistema internacional i, també, en l'agenda de política interna de les grans potències i de les relacions mútues entre elles. Només cal recordar, per demostrar l'afirmació, alguns exemples. La centralitat de les armes nuclears en l'agenda Moscou-Washington (les armes estratègiques i el procés de ratificació en marxa del nou tractat START, però també el futur dels sistemes antimíssils, fruit de l'abandonament per part de l'administració Bush del tractat ABM i del llegat de la "guerra de les galàxies"), la preocupació per la proliferació (vertical i horitzontal, amb el cas d'Iran com a tema destacat) i, per últim, per la preocupació per la seguretat del material nuclear i en particular pel risc de desviament de material fissionable (cimera de Washington) o, el qüestionament cada cop per més països de l'OTAN de les armes nuclears tàctiques nord-americanes estacionades a territori europeu, un punt delicat de l'agenda de la reunió de l'organització a la tardor.

També, en clau interna, convé recordar els problemes i dubtes del Regne Unit i de França per renovar alguns dels elements del seu arsenal nuclear (submarins i míssils) o, en un altre ordre de coses, la preocupació explícita de molts països pel retard de l'entrada en vigor de la convenció per a la prohibició total dels assaigs nuclears (CTBT), el creixent interès per la creació de zones lliures d'armes nuclears (gairebé un 50% del planeta ja té actualment aquesta consideració), o *last but no least*, la preocupació de les potències emergents i la seva incipient diplomàcia global pels temes nuclears, com evidencia la iniciativa de Turquia i Brasil a propòsit d'Iran, o el suport clar a les demandes creixents de "garanties de seguretat" com la declaració explícita per parts dels estats nuclears de polítiques de fer servir inicialment les armes nuclears (*no first use*). Curt i ras, les armes nuclears han recuperat una centralitat a l'agenda internacional que, crec, no abandonaran durant la propera dècada, una centralitat que no es redueix al tema de la proliferació nuclear i que es manifesta en una lògica creixement multilateral, front al predomini de tractament bilateral dels temes nuclears durant la guerra freda.

Segon, el caràcter caduc i clarament insuficient per als nous temps, tot i ser encara imprescindible, del principal component del règim de no proliferació nuclear, el TNP. El seu principal èxit ha estat certament contenir la proliferació horitzontal: només nou països són ara per ara estats nuclears, els 5 membres permanents del Consell de Seguretat i actualment estats part del TNP, tres que mai no han estat part (Índia, Pakistan i Israel) i un que se'n va retirar (Corea del Nord, 2003), quan fa quaranta anys es feien previsions d'entre 15 i 50 estats nuclears. L'èxit ha estat clar entre els països industrialitzats, amb la renúncia de Japó, Alemanya, Suècia, Suïssa, Itàlia, Canadà, Austràlia o Brasil. Tanmateix, el pacte original, fruit de la lògica i de l'ordre internacional de la guerra freda fa temps que fa aigües: acceptar l'existència de cinc estats nuclears i alhora un compromís per a no proliferar, articulats entorn de tres pilars o eixos: no proliferació (horitzontal); desarmament nuclear (no proliferació verticals de les potències nuclears) i afavorir –o almenys no entorpir- l'ús pacífic de l'energia nuclear. I fa aigües, actualment als tres eixos: fins i tot el més tranquil històricament parlant, l'ús pacífic de l'energia nuclear, atesa la preocupació per la falta de controls estrictes i iguals per a tots els països en el cicle global del combustible nuclear i pel renovat interès per l'energia nuclear civil, fruit de la crisi energètica i climàtica i de les estratègies de les empreses nuclears. Per dir-ho de forma clara, dos components del cicle del combustible nuclear (l'enriquiment d'urani i el reprocessament del combustible usat) són alhora dos processos crítics per a produir urani o plutoni altament enriquit, ingredients essencials per a construir armes nuclears. Per tant, el desenvolupament de noves tecnologies en aquest camp, força conegudes entre països occidentals, planteja problemes, irresolubles en el context o marc actual, per conciliar el compliment de l'article IV del TNP (res es pot interpretar en el tractat com factor que condicioni el dret inalienable de tots els països a fer recerca, produir o emprar energia nuclear per a usos pacífics), reclamat per un grup nombrós d'estats membres (en particular del grup de no alineats), i la possibilitat que aquestes tecnologies comportin a la fi un risc de proliferació. Altrament dit, com han evidenciat els resultats de la conferència, sense variar el context (nous tractats i mesures legals i noves polítiques) i afegir nou instruments, resulta impossible mantenir de forma harmònica els objectius dels tres pilars, en ser actualment parcialment contradictoris entre ells. Sense oblidar que el TNP no resulta atractiu pels nous estats nuclears (Índia, Pakistan, Israel), atès que per ser-ne part haurien de seguir el camí de Sud-àfrica, renunciar

a les seves armes nuclears, i que, pel contrari, l'abandonament del tractat per part de Corea del Nord és un exemple que en el futur podrien seguir altres estats, com Iran. En resum, el TNP és un instrument irrenunciable, que encara es pot desenvolupar, però totalment insuficient, en ser part del problema: cal una nova convenció sobre les armes nuclears (que inclogui la no proliferació) que, un cop entri en vigor de manera quasi universal, permeti derogar-lo.

Tercer, el camí és doncs el del desarmament, en particular en un context multilateral. La limitació d'armaments, un instrument molt emprat en la guerra freda pel pragmatisme que implica que per definició busqui objectius parcials i no l'eliminació total i permanent de categories àmplies d'armes, no és suficient, i menys encara en un context multilateral. La limitació d'armaments és i serà útil, però no permet canviar el context ni impulsa condicions que fomentin nous instruments i polítiques, i sense canviar el context, la no proliferació nuclear estarà en un atzucac, en ser més important la inèrcia que la voluntat de canvi. Una mostra del que dic és la dificultat amb què es troben instruments de limitació ambiciosos, com la prohibició total dels assaigs o l'extensió a certes regions de les declaracions de zones lliures d'armes nuclears.

La recuperació del desarmament nuclear, en el context del desarmament del conjunt d'armes de destrucció massiva, en l'agenda internacional esdevé cabdal i hauria de marcar l'agenda dels actors no estatals, ara per ara insuficientment preocupada pel tema i, en molts casos, fent servir eines de lluita molt clàssiques, sense prendre exemples de campanyes de desarmament recents exitoses, en clau de seguretat humana. No n'hi ha prou amb iniciatives com Global Zero, liderada per persones influents (algunes, però, com Kissinger, defensores durant dècades del paper insubstituïble de les armes nuclears). Cal articular un nou discurs i una nova pràctica, ja no es pot sostenir, a la manera d'E.P. Thompson durant els anys 80s, que vivim en l'era de l'exterminisme, però sí que l'horitzó d'un món més pacífic, just i lliure depèn de posar en el centre de l'agenda multilateral futura el desarmament i la no proliferació nuclear.

La societat civil clama per l'abolició de les armes nuclears

Jordi Armadans

Director de la Fundació per la Pau

Del 30 d'Abril al 2 de Maig es va celebrar a Nova York la Conferència Internacional "Per un món lliure, just, pacífic, sostenible i lliure d'armes nuclears", una mena de Conferència Alternativa de la societat civil prèvia a la Conferència de Revisió del Tractat de No Proliferació Nuclear (TNP). Convocada per una llarga llista d'ONG, xarxes i campanyes (des de les nord-americanes *Peace Action* i *Nuclear Age Peace Foundation* fins a les històriques xarxes *Abolition 2000* o la *IPB*, passant per la britànica *CND*, el francès *Mouvement de la Paix* o el japonès *Gensuikyo*, entre altres) la Conferència volia cridar l'atenció sobre la idea, tantes vegades proclamada i mai complerta, d'eliminar les armes nuclears.

Sens dubte la Conferència alternativa es va veure afectada pel clima general d'expectació que envoltava la 8a Conferència de Revisió del TNP. D'una banda, el record amarg de la 7a Conferència (que es va celebrar el 2005 i va acabar sense cap acord) pesava. De l'altra, però, el nou clima global generat per la nova presidència dels Estats Units (que dona més importància a la creació

de consensos, a una visió multilateral i a la cerca d'espais de confiança entre els diversos països i potències) així com el missatge d'Obama en favor d'un món sense armes nuclears. Tot plegat havia fet que es visqués la celebració de la cimera del TNP com una oportunitat més significativa per generar, ni que fos mínimament, algun avenç. Més enllà dels missatges, Obama havia 'preparat' la Cimera del TNP concretant algunes de les seves visions: organitzant una Cimera de Seguretat Nuclear (abordant el possible desviament d'armes nuclears cap a grups terroristes) i transformant la seva doctrina de defensa, en rebaixar-ne el pes i dimensió que hi tenien les armes nuclears.

Tots aquests elements, per tant, confegien a la Conferència de Revisió del TNP una dimensió de dinamisme i expectació que, com deia, va acabar impulsant la mateixa Conferència Alternativa.

De fet, la simple celebració d'una Conferència de la societat civil ja va ser un clar reflex de tot això. No s'ha de confondre la presència de la societat civil –sempre possible d'alguna manera en les Conferències de Revisió del TNP– amb la força per a convocar i organitzar una Conferència alternativa de la societat civil, al marge de l'oficial. No sempre que hi ha hagut Conferència del TNP s'ha convocat una Conferència alternativa. La seva convocatòria, per tant, ja era un senyal del ressorgiment del clam anti-nuclear.

L'alta resposta de participació ciutadana també va ser un altre element que demostrava l'èxit de la iniciativa. Almenys, perquè les previsions dels organitzadors es van veure clarament superades. Prop de 1.000 persones d'arreu del món es van aplegar a la *Riverside Church* (una imponent església situada al Harlem, davant la riba del riu Hudson, que ha acollit

nombrosos esdeveniments en clau de pau i justícia social). Tot i la grandària dels espais de l'Església, no s'hi va poder encabir totes les persones que s'hi havien inscrit.

Finalment, un altre dels elements per valorar-ne l'èxit, va ser la decisió de Ban Ki-moon de participar en l'acte de cloenda de la Conferència. La decisió, viscuda amb gran joia pels organitzadors i bona part dels participants, era certament un fet significatiu: per una banda, perquè demostrava que la Conferència Alternativa tenia prou capacitat d'atracció i prou credibilitat per tal que un secretari general de les NNUU considerés oportú d'implicar-s'hi personalment. En segon lloc perquè remarcava el tradicional compromís que Ban Ki-moon ha mantingut amb la demanda d'un món sense armes nuclears.

La Conferència, que es va cloure amb una gran manifestació de 15.000 persones recorrent el centre de Nova York, va acollir principalment persones del moviment per la pau tradicional procedents de les potències nuclears. Amb tot, caldria esmentar la immensa delegació japonesa que va tnyir iconogràficament tot l'esdeveniment. Pel que fa a Catalunya i l'Estat espanyol, servidor va ser-ne l'únic participant.

Van ser molts els tallers, les experiències, els debats generats, les reflexions expressades, les estratègies compartides i les sensibilitats recollides, com sol passar en un espai d'aquests (des de col·lectius que practiquen la desobediència civil contra instal·lacions militars fins a experts en incidència sobre parlamentaris i tècnics governamentals, passant per tota mena d'analistes i activistes), però una idea va recórrer constantment la Conferència.

Des del moviment per la pau sempre s'ha tingut una relació complexa amb el TNP: per una banda se li reconeix el fet de ser una eina important de contenció de la proliferació nuclear i, de l'altra, no deixa de ser vist com un instrument que referma la jerarquia de les potències nuclears i, que en tot cas, no ha fet avançar el desarmament nuclear.

En aquest context, la Conferència va servir per consolidar una de les apostes més remarcables que el moviment per la pau ha generat els darrers anys per intentar superar aquesta ambigüitat del TNP. Una proposta que tot i que no és nova, amb les experiències i avenços aconseguits els darrers anys en desarmament (la Convenció contra les Mines el 1997 i la Convenció contra les bombes de dispersió el 2008) ha acabat per consolidar-se com una opció possible i necessària: d'acord, aprofitem el TNP però avancem cap a un nou marc, com la creació d'una Convenció per a la prohibició de les armes nuclears. Una proposta que ja té molt consens en la societat civil, que en va guanyant en el món acadèmic i que, en l'àmbit dels estats, cada cop recull més suports.

Declaració d'un Hibakusha: 'Els éssers humans no poden conviure amb les armes nuclears'

Sumiteru Taniguchi

Confederació d'Organitzacions japoneses de víctimes de bombes atòmiques i d'hidrogen (Nihon Hidankyo)

Sóc Taniguchi Sumiteru, un *Hibakusha*¹ de Nagasaki. Gràcies per donar-me l'honor d'adreçar-me a vosaltres en nom dels 230.000 supervivents japonesos a la bomba atòmica, i de les ONG per la pau mundials.

Al 1945, jo tenia 16 anys. El matí del 9 d'agost, estava fent una volta amb bicicleta a 1,8 km al nord del que estava a punt de convertir-se en l'epicentre de l'explosió de la bomba atòmica. Quan la bomba va explotar, rajos de calor intensa d'uns 3.000 o 4.000°C em van cremar tota l'esquena, i em vaig exposar a una radiació invisible. Al mateix instant, l'ona expansiva ens va llançar a mi i a la bicicleta 4 metres més enllà, topant contra el terra.

Quan l'explosió va acabar, vaig mirar amunt i vaig veure que els edificis que m'envoltaven estaven derruïts i que aquells nens que havien estat jugant al meu voltant havien volat pels aires i estaven escampats per tot arreu. Vaig sentir la por a la mort, pensant que una gran bomba havia caigut molt a prop d'allí. Però em vaig convèncer que no podia morir així.

Quan semblava que la confusió havia passat, em vaig aixecar i vaig adonar-me que tenia el braç esquerre completament cremat, amb la pell penjant com un drap esparracat. Vaig tocar-me l'esquena i vaig descobrir que també estava cremada. Alguna cosa pastosa i negra se'm va enganxar als dits. La bicicleta estava completament doblegada i recargolada com un bunyol (el quadre, les rodes...). Havia arrasat les cases. Hi havia incendis en aquestes cases i als arbres de les muntanyes. Els nens que havien volat pels aires estaven tots morts: alguns estaven socarrimats, mentre que altres semblaven il·lesos.

Hi havia una dona amb els cabells cremats escampats per terra. Tenia la cara tan inflada que ni tan sols podia obrir els

ulls. Tenia ferides de cap a peus i gemegava de dolor. Encara recordo l'escena com si fos ahir. Continuo penedint-me de no haver pogut fer res per als que patien i imploraven ajuda. Molts *Hibakusha* estaven greument cremats i van morir demanant aigua.

Divagava com un somnàmbul i així vaig arribar a una fàbrica propera que s'erigia al costat d'un túnel de la muntanya. Vaig demanar a una senyora que arranqués la pell cremada que em penjava dels braços. Va arrancar un tros del que quedava de la meua samarreta, hi va posar oli lubricant i me'l va passar pels braços. A mi i a altra gent, ens van dir que calia que ens allunyéssim del túnel abans d'un altre possible atac. Ho intentava amb totes les meves forces, però no em podia aixecar i caminar sol. Un home em va pujar a collibè fins al cim d'una muntanya i em va estirar sota un arbre. Hi havia molta gent al meu voltant que, abans d'expirar l'últim sospir, demanaven que algú recordés els seus noms i adreces per tal que se n'avisés els parents. Morien un rere l'altre, cridant: "Aigua, doneu-me aigua...". Quan va arribar la nit, un avió estatunidenc ens va sobrevolar i ens va atacar. Algunes bales perdudes van encertar la pedra del meu costat i van caure sobre la gespa.

A la nit, va plovisquejar. Vaig xarrupar l'aigua que gotejava de les fulles i la nit va passar. En arribar el dia, em vaig adonar que tots els que estaven al meu voltant, estaven morts. Vaig passar encara una altra nit allí, i el matí del tercer dia em van rescatar i em van portar a una ciutat propera, a 27 km de Nagasaki. En aquells moments, tots els llits dels hospitals estaven ocupats per víctimes, així que em van portar a una escola de primària, que havien transformat en una clínica provisional.

Tres dies més tard (el sisè dia després del bombardeig) les ferides van començar a sagnar, de manera que vaig començar a sentir el dolor. Durant més d'un mes no vaig poder rebre cap tractament mèdic adequat. Tot el que podien fer era cremar diaris, barrejar-ne la cendra amb oli i aplicar-ho a la ferida. A principis de setembre, l'hospital universitari de Nagasaki va aconseguir reprendre la seva activitat a una escola de primària a la ciutat de Nagasaki, tot i que l'edifici no tenia finestres, per culpa de l'ona expansiva de la bomba. M'hi van enviar i per primer cop vaig rebre el que es podria anomenar tractament mèdic. En un primer moment, els metges van intentar les transfusions de sang. Però la sang no m'entrava a les venes, probablement perquè tenia els òrgans interns greument danyats. Patia una anèmia greu i la carn cremada va començar a podrir-se. La carn podrida es drenava i es desenganxava del cos. Les infermeres posaven estores sota meu per absorbir les supuracions llardoses, i les canviaven cada dia.

En general, la carn dels *Hibakusha* que van patir cremades o ferides es va infestar de cucs. Diminuts cucs entraven als seus cossos a través de les ferides i se'n menjaven la carn. En el meu cas, això no va passar fins un any més tard. Era insuportablement dolorós quan em mossegaven les ferides.

No podia bellugar un dit. Impotentment estirat panxa avall, amb un dolor i una agonia intolerables, cridava: "Mateu-me!". Ningú creia que pogués sobreviure un altre dia. Cada matí, sentia els metges i les infermeres xiuxiejar als peus del meu llit: "Encara és viu". Més tard, vaig saber que la meua família ho havia preparat tot per al meu funeral.

Com que no podia moure'm, em van sortir greus llagues al pit que arribaven fins als ossos. És per això que ara sembla que m'hagin foradat insistentment el pit amb una cullera, i encara avui en dia se'm pot veure el cor bategant contra la pell entre les costelles.

Van caldre un any i nou mesos per tal que finalment pogués moure'm, i tres anys i set mesos més tard, vaig abandonar l'hospital, tot i que no estava del tot curat. Vaig entrar i sortir de l'hospital diverses vegades i vaig continuar sota tractament fins al 1960. Cap al 1982, vaig començar a desenvolupar tumors a les cicatrius queloides de l'esquena, que em van haver d'extreure quirúrgicament. Des d'aleshores, se'm forma un tumor una vegada i una altra, la causa del qual ni tan sols els metges són capaços d'explicar.

Ha passat més de mig segle des d'aquell dia. Les experiències doloroses del passat semblen haver desaparegut de la memòria de la gent. Però l'oblit em fa por. Em fa por que els records oblidats ens guïïn cap a una renovada afirmació de les bombes atòmiques.

Hi ha una pel·lícula en color sobre els bombardejos atòmics on aparec com una de les nombroses víctimes. Cada vegada que la veig, revisc el dolor i sento l'odi envers la guerra que creix dins meu de nou.

No sóc un conillet d'índies ni un objecte d'exposició. Però els que esteu avui aquí, si us plau, no desvieu la mirada. Si us plau, torneu a mirar-me. He sobreviscut miraculosament, però per a mi, "viure" era "suportar l'agonia". Els supervivents de la bomba atòmica, que van assolir la xifra de 380.000 en un primer moment, s'han reduït a 230.000. Suportant les maleïdes cicatrius de la bomba atòmica als nostres cossos, nosaltres els *Hibakusha* continuem convivint amb el dolor.

Les armes nuclears són armes d'extinció que no poden conviure amb els éssers humans. Mai no haurien d'utilitzar-se, sota cap concepte. La possessió d'armes nuclears, fins i tot la intenció d'adquirir-les, és contra la humanitat. Havent experimentat el primer infern de la guerra nuclear aquell agost de fa 65 anys, vam assimilar instintivament l'horror de les armes nuclears. No hi ha defensa possible contra els atacs nuclears, i no pot haver-hi cap "represàlia" contra ells. Si una arma

nuclear s'utilitzés per tercera vegada, això conduiria automàticament a l'aniquilació dels éssers humans i al final de la vida al planeta Terra. Els éssers humans han de sobreviure, en pau i prosperitat.

Així que, amics, unim-nos i unifiquem la nostra força per crear un món sense armes nuclears. Per tal que els éssers humans puguin viure com a tals, no s'hauria de permetre ni una sola arma nuclear sobre la faç de la terra.

No podré morir en pau fins que no presenciï l'eliminació de l'última ogiva d'arma nuclear d'aquest món. Nagasaki ha de continuar sent l'última ciutat víctima d'una bomba nuclear.

I permeteu-me ser l'última víctima de la bomba atòmica.

Fem una crida per l'abolició de les armes nuclears de tot el món.

No més Hiroshimes! No més Nagasakis!

No més *Hibakusha*!

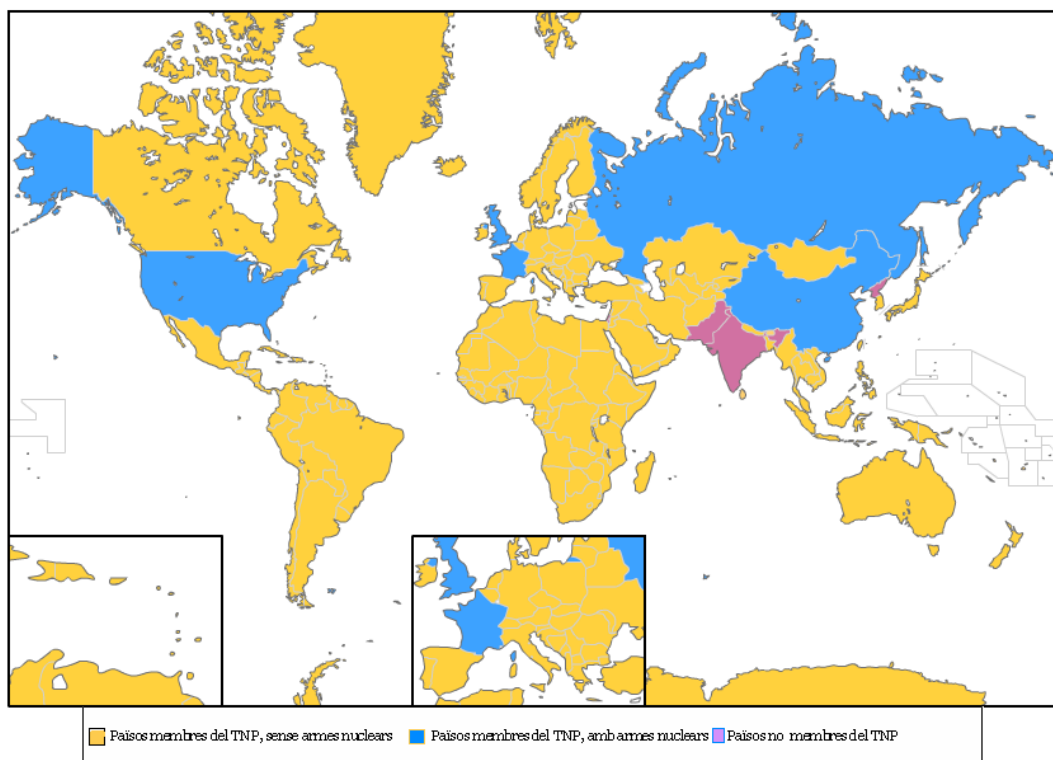
¹. Hibakusha és un terme japonès que significa "persona bombardejada". Designa els supervivents dels bombardejos nuclears contra civils a les ciutats de Hiroshima i Nagasaki.

PER SABER-NE MÉS

Sobre l'armament nuclear

En aquesta ocasió oferim tres tipus de materials que creiem poden ser d'utilitat per a conèixer més a fons els temes relacionats amb l'armament nuclear.

En primer lloc un mapa amb els països membres del Tractat de No Proliferació Nuclear (TNP) tot distingint entre els posseïdors d'armament nuclear i els que no. També es recullen els actuals quatre estats (Corea del Nord, Índia, Pakistan i Israel) no membres del tractat.

En segon lloc un recull de recursos - ja siguin llibres, pàgines web o organitzacions - dedicats a l'anàlisi de les armes nuclears.

Per últim, per primera vegada en català, oferim el text complet del Tractat de No Proliferació Nuclear (TNP).

Llibres:

Perry, J. William, Scowcroft Brent & Charles D. Furgusen. *U.S. Nuclear Weapons Policy. Council on Foreign Relations, Independent Task Force Report. No. 62, USA 2009*

El Council on Foreign Relations és un think tank, una organització no partidista, independent i també editora, que procura informar els ciutadans de l'estat del sistema global i de les opcions de política exterior pels Estats Units i per altres països. El Council patrocina les anomenades Independent Task Forces, que inclouen membres de la societat civil, així com representants dels governs, entre d'altres. Aquestes Task Forces estan dissenyades per orientar el debat públic sobre assumptes de política exterior.

U.S. Nuclear Weapons Policy és un informe provinent de l'Independent Task Force que té com a objectiu fer recomanacions pel que fa a les polítiques dels EUA i avaluar l'estat actual de les armes nuclears en el període de postguerra freda. El tema central de l'informe és com abordar l'eliminació de les armes nuclears, que perfila una agenda sota la responsabilitat de l'Administració Obama. Aquesta agenda es basa en la necessitat d'establir programes preventius per tal de reduir i protegir els arsenals nuclears ja existents, i impedir la creació de nous arsenals per assegurar que, ni tan sols en un clima geopolític hostil, mai no s'utilitzaran armes nuclears. Segons l'informe, l'Administració Obama ha d'assumir una posició de lideratge assegurant que els passos per reduir el perill de proliferació nuclear es prenen durant els quatre propers anys. Els capítols de l'Informe inclouen: La necessària avaluació d'una nova política (Capítol 1); El nou entorn de seguretat (Capítol 2); Relacions entre Rússia i els EUA (Capítol 3); Relacions entre Xina i els EUA (Capítol 4); Prevenció de la Proliferació (Capítol 5); Pràctiques de seguretat i el futur del complex nuclear dels EUA (Capítol 6), i una sèrie de recomanacions i propostes per a les polítiques dels EUA. Aquestes recomanacions inclouen mesures per avançar cap a la consecució d'objectius importants: evitar el terrorisme nuclear i reforçar un règim de no proliferació nuclear.

Dokos, P. Thanos. *Countering the Proliferation of Weapons of Mass Destruction: NATO and EU options in the Mediterranean and the Middle East. London: Routledge Taylor & Francis Group, 2008.*

Segons Dokos entre els fenòmens geoestratègics més significatius del període de post guerra freda està l'adquisició de capacitats de fabricació d'armament perillós per part dels estats en desenvolupament del Sud. Aquests estats han augmentat els seus arsenals com a resposta a conflictes regionals, gràcies a l'ajut militar dels superpotències, i la creença compartida que el poder militar garanteix un cert estatus en el sistema internacional. Al món de la postguerra freda els estats en desenvolupament s'han convertit en poders regionals i tenen ambicions que sovint els enfronten amb els estats desenvolupats. Per aquests estats en desenvolupament obtenir una Arma de Destrucció Massiva (WMD) seria assolir l'estatus de potencia regional i, d'aquesta manera poder desafiar la dominació del sistema internacional per part dels estats del Nord. La inestabilitat regional ha fet de l'ús, el desenvolupament i la proliferació nuclear un assumpte de gran importància a les agendes estratègiques dels estats en desenvolupament. L'OTAN encarava al juny de 1994 aquest problema amb el seu document "*Marc Polític sobre les armes de destrucció massiva*", que s'ha inclòs de llavors ençà en tots els documents de l'aliança avançats per l'organització, i la UE també ha fet de la no proliferació un assumpte central, com ho demostren els documents "*L'estratègia de Seguretat Europea*" i "*L'estratègia de la UE en contra de la Proliferació d'Armes de Destrucció Massiva*" (2003). Les armes de destrucció massiva han estat un assumpte central en la política de seguretat nacional dels EUA també. Dokos es posiciona a favor de la necessitat que les accions contra la proliferació s'estudiïn a fons, sent que continuaran jugant un paper important durant aquest segle. Aquest llibre, utilitzant la literatura existent, intenta avaluar l'amenaça que les armes de destrucció massiva suposen per a la seguretat Occidental. Fa això des de diversos angles, que s'exploren en detall en tots els seus capítols. Aquests són: L'entorn de seguretat emergent a la Mediterrània i l'Orient Mitjà (Capítol 1); Desenvolupaments recents en control d'armes i no-proliferació (Capítol 2); Avaluant l'amenaça de la proliferació (Capítol 3); Terrorisme amb armes de destrucció massiva (Capítol 4); Capacitats en armes de destrucció massiva de països seleccionats a la Mediterrània i l'Orient Mitjà (Capítol 5); Proliferació d'armes de destrucció massiva: amenaces i desafiaments a la seguretat Occidental i la resposta de l'OTAN (Capítol 6); Principis bàsics de l'estratègia dels EUA contra la proliferació (Capítol 7) i; la resposta de La UE a proliferació d'armes de destrucció massiva (Capítol 8).

Weapons of Mass Destruction Commission, final report, *Weapons of Terror: Freeing the World of Nuclear, Biological, and Chemical Arms, Stockholm, Sweden, 1 june 2006*

Weapons of mass destruction commission
www.wmdcomission.org

La Comissió sobre Armes de Destrucció Massiva és una organització fonamentalment finançada pel govern suec. Va néixer com a resposta a la necessitat de crear una comissió internacional independent dedicada a la no proliferació, al control d'armes i al desarmament d'armes de destrucció massiva. L'informe definitiu d'aquesta comissió, "*Armes del Terror*:"

Alliberant el Món de Armes Nuclears, Biològiques i Químiques (2006) segueix la tradició d'altres tres informes finançats també pel govern suec en el mateix àmbit: *Seguretat comuna* (Suècia, 1982), *Informe de la Comissió de Canberra sobre l'eliminació d'armes nuclears* (Austràlia, 1996), i el del Fòrum de Tokió per a la no proliferació nuclear i el desarmament (Japó, 1998). L'actual informe està dissenyat per encarar l'estat de la qüestió en el referent a armes nuclears, biològiques i químiques i servir com a agenda pràctica per a la prevenció de la proliferació i per promoure el desarmament global d'armes de destrucció massiva. Fa això accentuant la necessitat d'una aproximació cooperativa sobre la seguretat col·lectiva, mentre subratlla l'important paper que els Estats Units juguen alhora de definir les actuacions a prendre. L'informe està dedicat a dues qüestions principals: *Per què és necessària l'acció?* i *Què s'ha de fer?*. Els capítols inclouen: Desarmament que es reanima (Capítol 1); Armes de terror: amenaces i respostes (Capítol 2); Armes nuclears, Biològiques i Químiques (Capítols 3, 4 i 5); Mecanismes de lliurament, defenses missilístiques i armes a l'espai (Capítol 6); Control d'exportacions, ajuda internacional, i actors no governamentals (Capítol 7); Conformitat, comprovació, aplicació i el paper de les Nacions Unides (Capítol 8), seguides per una sèrie de recomanacions fetes per la Comissió i un resum del treball que s'ha fet des del seu naixement al 2003. Tot això se'n fa amb l'objectiu final "De treballar cap a la prohibició de totes les armes de destrucció massiva d'una vegada i per sempre més"

Allison T. Graham, Coté R. Owen, Flakenrathe A. Richard, & Steven E. Miller. *Avoiding Nuclear Anarchy: Containing the Threat of Loose Russian Nuclear Weapons and Fissile Material*. CSIA Studies in International Security No. 12. The MIT Press. Cambridge, Massachusetts, 1996

En aquest llibre s'analitzen les conseqüències potencials que 'la fuga nuclear' i la proliferació d'armes de l'antiga Unió Soviètica podrien tenir per a la seguretat nacional dels EUA. Els autors afirmen que, mentre que l'amenaça de que armes nuclears puguin ser venudes al mercat negre internacional i/o que es passen de contraban per un "estat canalla" o un grup terrorista és alta, els Estats Units no tenen cap mecanisme de defensa fiable per controlar aquests perills. Basat en informació rebuda d'oficials governamentals tant de l'oest com de l'antiga URSS, el llibre detalla aquestes noves amenaces nuclears i exposa com refer la política de seguretat nacional dels EUA per encarar-s'hi. L'estudi té tres objectius: a) cridar l'atenció sobre l'amenaça directa més seriosa pels interessos dels EUA: la fuga nuclear; b) definir l'amenaça de fuga nuclear en detall, mirant les conseqüències potencials, per tal que guiar la política exterior dels EUA en ordre per tal d'impedir a aquesta amenaça convertir-se en una realitat; i c) tractar aquesta amenaça com una prioritat per tal de ser resolta urgentment, lo qual requereix col·laboració amb el govern rus (que, segons els autors, ha estat faltant). Aquests objectius s'exploren dins dels quatre capítols del llibre. Aquests són: Riscs de fuga nuclear (Capítol 1); El que està en joc: la fuga nuclear com amenaça als interessos dels EUA (Capítol 2); Respostes: insuficiències de la política americana (Capítol 3); El Desafiament: una resposta proporcionada amb el que està en joc (Capítol 4). Segons els autors, l'amenaça de que un arma nuclear exploti dins dels EUA, Rússia, Europa o l'Orient Mitjà ha augmentat des de la caiguda del Mur de Berlín. El desafiament més gran associat amb el llegat nuclear soviètic és, així, realçar la seguretat i la protecció davant les armes nuclears i els materials nuclears que es concentraven dins de Rússia, per tal d'evitar l'adquisició d'armes nuclears per noves mans.

Allison T. Graham, Carnesale Albert, Joseph S. Nye Jr (editors) *Hawks, Doves & Owls : An Agenda for Avoiding Nuclear War*. W. W. Norton & Company. London, 1985

Aquest llibre serveix com a bon exemple de com la possibilitat de guerra nuclear es tractava durant la guerra freda. Es pot utilitzar com a referència per tal d'examinar el clima geopolític dels anys vuitanta, un temps en què un final de la guerra freda no era previsible en un futur pròxim. El llibre s'escriu per a *policy-makers*, ciutadans, experts en armes nuclears i seguretat internacional, i estudiants. El llibre és una mena de continuació de *Living with Nuclear Weapons* (1983) i té el propòsit de comprometre el lector en el debat sobre "l'assumpte més important del nostre temps: Com evitar una guerra nuclear entre els Estats Units i la Unió Soviètica?". Fa això examinant l'adquisició d'armes nuclears, les polítiques d'ús i de no ús, les iniciatives diplomàtiques i el control d'armes, i els efectes d'aquestes sobre la probabilitat de la guerra nuclear. Els autors afirmen que l'objectiu principal dels EUA hauria de ser protegir i defensar els valors dels EUA i els seus interessos tot evitant una guerra nuclear amb la Unió Soviètica. Mentre que la "construcció/destrucció" d'armes és allò que rep la majoria atenció, els autors assenyalen el paper vital que uns altres temes juguen alhora d'avaluar la probabilitat de guerra. Aquests inclouen els errors comesos per màquines, gent i organitzacions, totes les quals han rebut poca atenció al sí del debat sobre la guerra nuclear. El propòsit de *Hawks, Doves and Owls* és desenvolupar una estructura conceptual per avaluar els riscos de guerra nuclear, i identificar accions que reduïrien la probabilitat de la seva aparició. El llibre es divideix en 3 seccions: La forma del problema; Camins cap a una guerra nuclear; i Conclusions, incloent-hi una "Agenda per a l'acció".

Carnesdale, Albert, Doty, Paul, and Stanley Hoffman et al. *Living with Nuclear Weapons*. The Harvard Nuclear Study Group. Harvard University Press. London. 1983

Aquest llibre està escrit per sis becaris de Harvard que col·laboraven en un esforç col·lectiu per donar diverses perspectives sobre els temes nuclears. És un document valuós donat que es pot veure com a anàlisi de les tendències dominants sobre armes nuclears durant els primers anys vuitanta. El llibre està dissenyat per presentar tots els angles del debat nuclear i comprometre el públic considerant que el "dilema nuclear" s'encari amb la comunitat global. El tema central és: "Pot la humanitat continuar vivint amb armes nuclears?" Intenta tractar aquesta qüestió examinant la història dels arsenals nuclears i també els contemporanis; assenjala els escenaris potencials que podrien desembocar en una guerra nuclear;

analitza quines mesures es poden considerar per tal de promoure el control d'armes i el desarmament; estudia els perills de la proliferació nuclear; analitza les estratègies nuclears; tots ells amb el propòsit de generar opinió pública informada i encoratjar la gent per que prengui consciència sobre les armes nuclears. Els autors creuen que el pensament individual i el desenvolupament de creences personals son necessàries perquè es produeixi la mobilització de la societat civil sobre els temes nuclears i, alhora en un moment en el qual els mitjans de comunicació són responsables de la divulgació dels fets, institucions com les universitats han d'assumir la responsabilitat de donar al públic un punt de vista objectiu i no partidista dels afers globals. Això s'ha de fer per concedir un paper participatiu a la societat civil en les decisions polítiques. *Living with Nuclear Weapons* està escrit com a resposta a aquesta necessitat i és divideix en tres seccions: La paradoxa nuclear; La situació actual; i Què es pot fer?. Està escrit amb un llenguatge clar i concís per tal de poder arribar a tot tipus de lectors.

Institucions:

The Acronym Institute for Disarmament Diplomacy

<http://www.acronym.org.uk>

Aquest institut ha estat treballant des de 1995 per promoure aproximacions eficaces a la seguretat internacional, el desarmament i el control d'armes. Comprometent-se amb governs i amb la societat civil, Acronym Institute proporciona informació, anàlisi i pensament estratègic en un ampli ventall de temes pertinents a la pau i la seguretat, amb un èmfasi especial en tractats i iniciatives multilaterals.

L'Acronym Institute treballa amb *policy-makers* i organitzacions no governamentals per promoure la no-prolifерació i el desarmament nuclear, difonen informació i tractant de maximitzar les oportunitats de negociació en tots els fòrums possibles. Quan les mesures de control d'armes es troben bloquejades, com actualment la ratificació del tractat i la prohibició proposada en la producció de materials fissionables, l'Acronym Institute treballa per promoure un diàleg constructiu i enfocaments alternatius.

L'Acronym Institut aspira a:

- Proporcionar informació altament fiable, fer un seguiment de qualitat de les negociacions a les NU, la Conferència pel Desarmament, i del procés de revisió del TNP. Les publicacions inclouen els ACRONYM Reports sobre les negociacions del CTBT i del procés de revisió del TNP. El Acronym Institute Blog ofereix cobertura i comentaris de conferències internacionals clau.
- Promoure altres ratificacions i la plena aplicació dels tractats de control d'armes;
- Promoure converses entre els estats amb armes nuclears i identificar accions concretes per tal de progressar en la transparència, control d'armes i mesures de confiança, centrant-se en iniciatives unilaterals, acords o declaracions conjuntes, així com negociacions multilaterals;
- Intercanviar informació i sobre armes i els assumptes relacionats amb la no proliferació entre els diplomàtics, els parlamentaris i els funcionaris, amb vistes a una més eficaç participació, especialment en els estats situats en regions d'alta tensió o de risc de proliferació.

Oficina de Nacions Unides per al Desarmament

El Departament per a Afers de Desarmament es va establir al 1998 com a part del programa del Secretari General per a la reforma de NNUU. Posteriorment, el 2007, es convertia en l'Oficina de Nacions Unides per al Desarmament (UNODA).

L'Oficina promou l'objectiu del desarmament nuclear i la no-prolifерació així com l'enfortiment dels diferents règims de desarmament. També promou esforços de desarmament en l'àmbit de les armes convencionals.

UNODA proporciona suport substantiu i organitzatiu per a l'Assemblea General i el seu Comitè Primer, la Comissió de Desarmament, la Conferència sobre Desarmament i la resta d'organismes relacionats amb el desarmament al sí de les Nacions Unides.

UNODA dóna suport al desenvolupament i l'aplicació de mesures de desarmament pràctiques després d'un conflicte, com desarmar i desmobilitzar als anteriors combatents i ajudar-los a reintegrar-se en la societat civil. A més compta amb diverses publicacions:

- **Anuari de Desarmament de Nacions Unides**

Una font rica en coneixement històric sobre el desenvolupament, tendències i fites aconseguides en l'àmbit del desarmament multilateral durant més de trenta anys. La primera part conté una compilació anual de texts i estadístiques de les resolucions i decisions sobre desarmament preses per l'Assemblea General. La segona part presenta els temes principals des d'una perspectiva multilateral durant l'any i una cronologia sobre els temes tractats. Disponible al web d'UNODA.

- **UNODA Update**
Un butlletí electrònic trimestral que dona informació rellevant sobre desarmament i també sobre les activitats d'UNODA. Disponible al web d'UNODA.
- **ODA Occasional Papers**
Una publicació bianual amb presentacions fetes a esdeveniments internacionals, simposis, seminaris o tallers organitzats per l'UNODA o els seus centres regionals a Lima, Lomé o Katmandú. Disponible al web d'UNODA.
- **UNODA website. <http://www.un.org/disarmament>**
Un lloc web complet sobre tots els assumptes relacionats amb el desarmament, la no-proliferaçió i el control d'armes, inclou: base de dades amb buscador de resolucions sobre desarmament i decisions que es remunten a la cinquanta-dosena sessió (1997); registre de Nacions Unides sobre armes convencionals; base de dades amb el text i status dels tractats; recursos d'educació; etc...

Material elaborat per Hannah Mccurdy

TRACTAT SOBRE LA NO PROLIFERACIÓ DE LES ARMES NUCLEARS (TNP)¹

Firmat a Washington, Londres i Moscou el 1r de juliol de 1968

Entrada en vigor el 5 de març de 1970

Els Estats que concerten aquest Tractat, denominats d'ara endavant les Parts al Tractat,

Considerant les devastacions que una guerra nuclear infligiria a la humanitat sencera i la consegüent necessitat de fer tot el possible per evitar el perill de semblant guerra i d'adoptar mesures per salvaguardar la seguretat dels pobles,

Estimant que la proliferació de les armes nuclears agreujaria considerablement el perill de guerra nuclear,

De conformitat amb les resolucions de l'Assemblea General de les Nacions Unides que demanen que es concerti un acord sobre la prevenció d'una major disseminació de les armes nuclears,

Comprometent-se a cooperar per facilitar l'aplicació de les salvaguardes de l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica a les activitats nuclears de caràcter pacífic,

Expressant el seu suport als esforços d'investigació i desenvolupament i altres esforços per promoure l'aplicació, dins el marc del sistema de salvaguardes de l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica, del principi de la salvaguarda eficaç del corrent de materials bàsics i de materials fissionables especials mitjançant l'ocupació d'instruments o d'altres mitjans tècnics en certs punts estratègics,

Afirmant el principi que els beneficis de les aplicacions pacífiques de la tecnologia nuclear, inclosos qualssevol subproductes tecnològics que els Estats posseïdors d'armes nuclears puguin obtenir del desenvolupament de dispositius nuclears explosius, hauran de ser assequibles per a fins pacífics a totes les Parts al Tractat, siguin aquestes Parts Estats posseïdors o no posseïdors d'armes nuclears,

Convençuts que, en aplicació d'aquest principi, totes les Parts al Tractat tenen un dret a participar en l'intercanvi més ampli possible d'informació científica per al major desenvolupament de les aplicacions de l'energia atòmica amb finalitats pacífiques i a contribuir a l'esmentat desenvolupament per si soles o en col·laboració amb altres Estats,

Declarant la seva intenció d'aconseguir l'abans possible l'aturada de la cursa d'armaments nuclears i d'emprendre mesures eficaces encaminades al desarmament nuclear,

Demanant encaridament la cooperació de tots els Estats per a l'assoliment d'aquest objectiu,

Recordant que les Parts al Tractat pel qual es prohibeixen els assaigs amb armes nuclears en l'atmosfera, l'espai ultraterrestre i sota l'aigua, de 1963 van expressar en el Preàmbul d'aquest Tractat la seva determinació de procurar assolir la suspensió permanent de totes les explosions d'assaig d'armes nuclears i de prosseguir negociacions amb aquest fi,

Desitjant promoure la disminució de la tensió internacional i l'enfortiment de la confiança entre els Estats per tal de facilitar l'aturada de la fabricació d'armes nuclears, la liquidació de totes les reserves existents de tals armes i l'eliminació de les armes nuclears i dels seus vectors als arsenals nacionals en virtut d'un tractat de desarmament general i complet sota estricta i eficaç control internacional,

Recordant que, de conformitat amb la Carta de les Nacions Unides, els Estats han d'abstenir-se en les seves relacions internacionals de recórrer a l'amenaça o a l'ús de la força contra la integritat territorial o la independència política de qualsevol estat, o en qualsevol altra forma incompatible amb els Propòsits de les Nacions Unides, i que han de promoure

l'establiment i manteniment de la pau i la seguretat internacionals amb la menor desviació possible dels recursos humans i econòmics del món cap als armaments,

Han convingut en el següent:

ARTICLE I

Cada Estat posseïdor d'armes nuclears que sigui Part al Tractat es compromet a no traspasar a ningú armes nuclears o altres dispositius nuclears explosius ni el control sobre tals armes o dispositius explosius, sigui directament o indirectament; i a no ajudar, encoratjar o induir en cap forma a cap Estat no posseïdor d'armes nuclears a fabricar o adquirir d'una altra manera armes nuclears o altres dispositius nuclears explosius, ni el control sobre tals armes o dispositius explosius.

ARTICLE II

Cada Estat no posseïdor d'armes nuclears que sigui Part al Tractat es compromet a no rebre de ningú cap traspàs d'armes nuclears o altres dispositius nuclears explosius ni el control sobre tals armes o dispositius explosius, sigui directament o indirectament; a no fabricar ni adquirir d'una altra manera armes nuclears o altres dispositius nuclears explosius, i a no demanar ni rebre cap ajuda per a la fabricació d'armes nuclears o altres dispositius nuclears explosius.

ARTICLE III

1. Cada Estat no posseïdor d'armes nuclears que sigui Part al Tractat es compromet a acceptar les salvaguardes estipulades en un acord que ha de negociar-se i concertar-se amb l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica, de conformitat amb l'Estatut de l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica i el sistema de salvaguardes de l'Organisme, a efectes únicament de verificar el compliment de les obligacions assumides per aquest Estat en virtut d'aquest Tractat amb vista a impedir que l'energia nuclear es desviï d'usos pacífics cap a armes nuclears o altres dispositius nuclears explosius. Els procediments de salvaguardes exigits pel present article s'aplicaran als materials bàsics i als materials fissionables especials, tant si es produeixen, tracten o utilitzen en qualsevol planta nuclear principal com si es troben fora de qualsevol instal·lació d'aquest tipus. Les salvaguardes exigides pel present article s'aplicaran a tots els materials bàsics o materials fissionables especials en totes les activitats nuclears amb finalitats pacífiques realitzades al territori de l'esmentat Estat, sota la seva jurisdicció, o efectuades sota el seu control en qualsevol lloc.
2. Cada Estat Part al Tractat es compromet a no proporcionar:
 - materials bàsics o materials fissionables especials, ni
 - equip o materials especialment concebuts o preparats per al tractament, utilització o producció de materials fissionables especials, a cap Estat no posseïdor d'armes nuclears, per a finalitats pacífiques, llevat que aquests materials bàsics o materials fissionables especials siguin sotmesos a les salvaguardes exigides pel present article.
3. Les salvaguardes exigides pel present article s'aplicaran de manera que es compleixin les disposicions de l'article IV d'aquest Tractat i que no obstaculitzin el desenvolupament econòmic o tecnològic de les Parts o la cooperació internacional en l'esfera de les activitats nuclears amb finalitats pacífiques, inclòs l'intercanvi internacional de materials i equip nuclears per al tractament, utilització o producció de materials nuclears amb finalitats pacífiques de conformitat amb les disposicions del present article i amb el principi de la salvaguarda enunciat en el Preàmbul del Tractat.
4. Els Estats no posseïdors d'armes nuclears que siguin Parts al Tractat, individualment o juntament amb altres Estats, de conformitat amb l'Estatut de l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica, concertaran acords amb l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica a fi de satisfer les exigències del present article. La negociació d'aquests acords començarà dins dels cent vuitanta dies següents a l'entrada en vigor inicial d'aquest Tractat. Per als Estats que dipositin els seus instruments de ratificació o d'adhesió després d'aquell termini de cent vuitanta dies, la negociació d'aquests acords començarà a tot tardar en la data de l'esmentat dipòsit. Tals acords hauran d'entrar en vigor, a tot estirar, en el terme de divuit mesos a comptar a partir de la data d'iniciació de les negociacions.

ARTICLE IV

1. Res del que s'ha disposat en aquest Tractat s'interpretarà en el sentit d'afectar el dret inalienable de totes les Parts al Tractat de desenvolupar la investigació, la producció i la utilització de l'energia nuclear amb finalitats pacífiques sense discriminació i de conformitat amb els articles I i II d'aquest Tractat.
2. Totes les Parts al Tractat es comprometen a facilitar l'intercanvi més ampli possible d'equip, materials i informació científica i tecnològica per als usos pacífics de l'energia nuclear i tenen el dret de participar en aquest intercanvi. Les Parts al Tractat que estiguin en situació de fer-ho hauran de cooperar així mateix per contribuir, per si soles o juntament amb altres Estats o organitzacions internacionals, al major desenvolupament de les aplicacions de l'energia nuclear amb finalitats pacífiques, especialment als territoris dels Estats no posseïdors d'armes nuclears Parts al Tractat, tenint en compte degudament les necessitats de les regions en procés de desenvolupament del món.

ARTICLE V

Cada Part al Tractat es compromet a adoptar les mesures apropiades per assegurar que, de conformitat amb aquest Tractat, sota observació internacional apropiada i pels procediments internacionals apropiats, els beneficis potencials de tota aplicació pacífica de les explosions nuclears siguin assequibles sobre bases no discriminatòries als Estats no posseïdors d'armes nuclears Parts al Tractat i que el cost per a les esmentades Parts dels dispositius explosius que s'emprin sigui el més baix possible i exclouï tota despesa per concepte d'investigació i desenvolupament. Els Estats no posseïdors d'armes nuclears Parts al Tractat hauran d'estar en posició d'obtenir tals beneficis, en virtut d'un o més acords internacionals especials, per conducte d'un organisme internacional apropiat en el qual hi hagi adequadament representats els Estats no posseïdors d'armes nuclears. Les negociacions sobre aquesta qüestió hauran de començar el màxim d'abans possible, una vegada que el Tractat hagi entrat en vigor. Els Estats no posseïdors de branques nuclears Parts al Tractat que així ho desitgin podran igualment obtenir tals beneficis en virtut d'acords bilaterals.

ARTICLE VI

Cada Part al Tractat es compromet a celebrar negociacions de bona fe sobre mesures eficaces relatives a l'aturada de la cursa d'armaments nuclears en data propera i el desarmament nuclear, i sobre un tractat de desarmament general i complet sota estricte i eficaç control internacional.

ARTICLE VII

Cap disposició d'aquest Tractat no menyscarà el dret de qualsevol grup d'Estats a concertar tractats regionals a fi d'assegurar l'absència total d'armes nuclears als seus respectius territoris.

ARTICLE VIII

1. Qualsevol de les Parts al Tractat podrà proposar esmenes al mateix. El text de qualsevol esmena proposada serà comunicat als Governos dipositaris, que el transmetran a totes les Parts al Tractat. Seguidament, si així ho sol·licita un terç o més de les Parts al Tractat, els Governos dipositaris convocaran una conferència, a la qual convidaran totes les Parts al Tractat, per considerar tal esmena.
2. Tota esmena a aquest Tractat haurà de ser aprovada per una majoria dels vots de totes les Parts al Tractat, inclòs el vot de tots els Estats posseïdors d'armes nuclears Parts al Tractat i de les altres Parts que, en la data en la qual es comuniqui l'esmena, siguin membres de la Junta de Governadors de l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica. L'esmena entrarà en vigor per a cada Informe que dipositi el seu instrument de ratificació de l'esmena en quedar dipositats tals instruments de ratificació d'una majoria de les Parts, inclosos els instruments de ratificació de tots els Estats posseïdors d'armes nuclears Parts al Tractat i de les altres Parts que, en la data en la qual es comuniqui l'esmena, siguin membres de la Junta de Governadors de l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica. Ulteriorment entrarà en vigor per a qualsevol altra Part en quedar dipositat el seu instrument de ratificació de l'esmena.
3. Cinc anys després de l'entrada en vigor del present Tractat se celebrarà a Ginebra, Suïssa, una conferència de les Parts al Tractat, a fi d'examinar el funcionament d'aquest Tractat per assegurar-se que s'estan complint els finals del Preàmbul i les disposicions del Tractat. En endavant, a intervals de cinc anys, una majoria de les Parts al Tractat podrà, mitjançant la presentació d'una proposta sobre això als Governos dipositaris, aconseguir que es convoquin altres conferències amb el mateix objecte d'examinar el funcionament del Tractat.

ARTICLE IX

1. Aquest Tractat estarà obert a la firma de tots els Estats. L'Estat que no firmés aquest Tractat abans de la seva entrada en vigor, de conformitat amb el paràgraf 3 d'aquest article, podrà adherir-s'hi en qualsevol moment.
2. Aquest Tractat estarà subjecte a ratificació pels Estats signataris. Els instruments de ratificació i els instruments d'adhesió seran lliurats per al seu dipòsit als Governos dels Estats Units d'Amèrica, el Regne Unit de la Gran Bretanya i Irlanda del Nord i la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques, que en aquest moment es designen com a Governos dipositaris.
3. Aquest Tractat entrarà en vigor després de la seva ratificació pels Estats els Governos dels quals es designen com a dipositaris del Tractat i per uns altres quaranta Estats signataris del Tractat, i després del dipòsit dels seus instruments de ratificació. A l'efecte del present Tractat, un Estat posseïdor d'armes nuclears és un Estat que ha fabricat i fet explotar una arma nuclear o un altre dispositiu nuclear explosiu abans del 1r de gener de 1967.
4. Per als Estats els instruments de ratificació o d'adhesió dels quals es dipositessin després de l'entrada en vigor d'aquest Tractat, el Tractat entrarà en vigor en la data del dipòsit dels seus instruments de ratificació o d'adhesió.
5. Els Governos dipositaris informaran sense tardança a tots els Estats signataris i a tots els Estats que s'hagin adherit a aquest Tractat de la data de cada firma, de la data de dipòsit de cada instrument de ratificació o d'adhesió a aquest Tractat, de la data de la seva entrada en vigor i de la data de rebut de tota sol·licitud de convocatòria a una conferència o de qualsevol altra notificació.
6. Aquest Tractat serà registrat pel Governos dipositaris, de conformitat amb l'article 102 de la Carta de les Nacions Unides.

ARTICLE X

1. Cada Part tindrà dret, en l'exercici de la seva sobirania nacional, a retirar-se del Tractat si decideix que esdeveniments extraordinaris, relacionats amb la matèria que és objecte d'aquest Tractat, han compromès els interessos suprems del seu país. Haurà de notificar d'aquesta retirada a totes les altres Parts al Tractat i el Consell de Seguretat de les Nacions Unides amb una antelació de tres mesos. Tal notificació haurà d'incloure una exposició dels esdeveniments extraordinaris que aquesta Part consideri que han compromès els seus interessos suprems.
2. Vint-i-cinc anys després de l'entrada en vigor del Tractat es convocarà a una conferència per decidir si el Tractat romandrà en vigor indefinidament o si prorrogarà per un o més períodes suplementaris de durada determinada. Aquesta decisió serà adoptada per la majoria de les Parts al Tractat.¹

ARTICLE XI

Aquest Tractat, els texts del qual en anglès, rus, francès, espanyol i xinès són igualment autèntics, es dipositarà als arxius dels Governos dipositaris. Els Governos dipositaris remetran còpies degudament certificades d'aquest Tractat als Governos dels Estats signataris i dels Estats que s'adhereixin al Tractat.

EN TESTIMONI DEL QUAL, les Parts signants, degudament autoritzades, han subscrit el present Tractat.

FET en triplicat a les ciutats de Washington, Londres i Moscou, avui primer dia de juliol de 1968.

1. Al maig de 1995, d'acord amb l'article X, paràgraf 2, la Conferència de Revisió dels Estats Parts al Tractat sobre No Proliferació de les Armes Nuclears van decidir que el tractat seria, a partir de llavors, indefinit.

L'ENTREVISTA

Entrevista a Lilia Yusupova i a Elena Vilenskaya

Maëlle Savidan
Ricardo Almanza

Lilia Yusupova és membre de l'organització "Memorial" a Txetxènia, i Elena Vilenskaya és representant de l'organització de la "Casa de la Pau i la Noviolència" i les "Mares de soldats de Sant Petersburg". Ambdues activistes treballen pels drets humans, contra la guerra, la injustícia i la impunitat en les regions russa i txetxena. Amb motiu del Dia Internacional de les Dones per la Pau i el Desarmament, les dues activistes foren convidades a Barcelona per l'organització "Dones x Dones" amb el suport de la "Lliga dels Drets dels Pobles" en el marc del projecte "Juntes per una pau que sigui nostra".

LILIA YUSUPOVA
Organització "Memorial"

Ens pot explicar una mica del seu itinerari professional?

Jo era professora d'història, i arrel dels canvis que va implicar la Perestroika em vaig centrar en temes de la història de la República Txetxena, ètica, tradicions del meu país, etc. Després vaig ser convidada a treballar al Departament d'Assers Socials, i amb l'ajuda del meu marit, que era periodista, vaig començar a treballar com a secretària de l'ONG "Memorial". Aquest càrrec m'implicava sacrificis, com ara la renúncia de la direcció del centre escolar on treballava. L'any 2001 vaig encapçalar l'oficina a Gudermés, a Txetxènia. L'odi arrelat cap a Rússia feia molt difícil la tasca, així que no em vaig limitar a treballar a favor dels drets humans, en què estava encaminada l'organització "Memorial", sinó que també vaig realitzar treballs per a la pau, com per exemple activitats culturals, educatives i socials en les quals es convidava a interactuar al sector militar rus per tractar de trencar els estereotips generats entre Rússia i Txetxènia.

Quins són les principals dificultats a les que s'enfronta l'organització Memorial?

Tenim diversos problemes. En primer lloc, la falta de comunicacions en tots els sentits (diaris, televisió, ràdio, etc.) Per exemple, l'accés a Internet que amb prou feines ara es comença a tenir a Txetxènia. També patim la falta de finançament, que limita molts projectes, unit a les dificultats per difondre les nostres activitats i projectes. És per això que la creació i divulgació d'espais per a la comunicació és de gran importància.

Però la nostra principal dificultat és la por social que ha generat les diverses represàlies del govern txetxè, com ara les múltiples desaparicions, tortures en presons clandestines, tortures psicològiques, etc.

Per quins mitjans se sosté l'organització Memorial?

Les diverses oficines de l'organització Memorial es sustenten gràcies al Comissionat de Refugiats. També rebem l'ajuda de molts països, com l'ambaixada del Regne Unit, i d'organitzacions i fundacions que ens donen suport, com per exemple l'"Open Society Institute",

Quins són els principals programes dissenyats per l'organització Memorial?

Hi ha situacions en les que es fabriquen casos criminals a determinades persones. Davant d'aquestes injustícies tenim programes d'assessoria jurídica a la població. Un altre àmbit d'actuació és el programa denominat "Iniciativa Jurídica", que es centra en els casos tancats pel Tribunal Europeu de Drets Humans, realitzant una recollida de les dades de la persones desaparegudes. També tenim programes d'ajuda mèdica que s'adrecen principalment a la població desplaçada i a les persones refugiades.

La lamentable mort de Natasha Estevirova, membre de l'organització Memorial, quines repercussions va tenir?

L'organització no estava disposada a continuar arriscant les vides dels seus activistes, ja que segons dades de defensors dels drets humans amb seu a Irlanda, l'any passat vint-i-quatre activistes van ser assassinats al món. Tres d'ells varen ser assassinats en territori rus i tres més en territori txetxè.

El terrible assassinat de la nostra amiga Natasha va ser un cop molt dur. Com a conseqüència d'aquest fet, durant mig any no vàrem treballar oficialment a Txetxènia i vàrem anunciar que era impossible pels activistes dels drets humans realitzar la nostra feina. Finalment vàrem decidir sortir del territori txetxè, per la qual cosa molts activistes romanen exiliats a l'estranger, enfrontant-nos a constants amenaces directes per part del govern txetxè. Per fortuna comptem amb el suport de diverses organitzacions russes, la qual cosa ens permet comptar amb brigades mòbils d'advocats, per fer-nos suport jurídic per a l'esclariment del cas.

ELENA VILENSKAIA

Organització de les "Mares de Soldats de Sant Petersburg"
Organització "Casa de la Pau i la Noviolència"

Ens pot explicar el seu itinerari professional?

Vaig començar la meva tasca amb la incorporació al Front Popular que va provenir de la república bàltica, fundada per canviar la situació política. El 1991, juntament amb una altra dona, també del Front Popular, vàrem fundar l'organització de les Mares de Soldats de Sant Petersburg i vaig estar treballant per a aquesta causa durant tres anys. Posteriorment, fa 6 anys, vam fundar la Casa de la Pau i Noviolència a causa de la relació intrínseca que tenen els Drets Humans i el noviolència.

Com funciona i en quins àmbits focalitza la seva actuació l'organització de les Mares de soldats de Sant Petersburg?

Aquesta organització està formada principalment per dones i comptem amb el suport d'altres organitzacions com les "Dones de Negre". El nostre objectiu és donar a conèixer a través de narracions les conseqüències que implica la guerra i els conflictes armats, centrant-nos en la formació i la construcció de la pau.

Respecte a l'àrea de formació organitzem tallers educatius per a estudiants de primària secundària, universitaris i docents. A l'àrea de construcció de la pau realitzem diversos projectes de "reconciliació" en els que participen, principalment, dones i nens que han sofert les conseqüències de la guerra i els conflictes regionals. En aquests projectes els participants comparteixen les dures experiències que han viscut. Un exemple és el concurs literari "La guerra en la meua vida", patrocinat i finançat per la Generalitat a través de l'organització "Dones x Dones",

La nostra missió és la de trencar amb els estereotips xenòfobs i racistes construïts i generats en bona part de la societat russa, que en moltes ocasions es genera en els mateixos centres educatius.

Gràcies a l'ajut d'objectors fiscals ens dediquem també a la lluita per l'esclariment d'actes armats punitius, com el succeït el 5 de Febrer de l'any 2000, perpetrat per l'escamot especial de la policia de Sant Petersburg al poblat d'Aldi, en el que es van produir més de 56 morts a civils innocents.

Amb quins mitjans de divulgació comptem per a la difusió dels actes de l'organització?

Tenim una estació de ràdio a Sant Petersburg, més o menys lliure, en la que col·laborem en diverses ocasions. També ens anunciem a Novaia Gazet, la qual cosa ens ha permès rebre ajut econòmic de persones que simpatitzen amb la nostra causa.

TRIBUNA

La Declaración de Barcelona sobre el Derecho Humano a la Paz

Carlos Villán Durán

Presidente Asociación Española para el Desarrollo y la Aplicación del Derecho Internacional de los Derechos Humanos (AEDIDH)

El 2 de junio de 2010 el Comité Internacional de Redacción -compuesto de 10 especialistas de las cinco regiones del mundo- aprobó en el Parlamento catalán la *Declaración de Barcelona sobre el Derecho Humano a la Paz* (disponible en www.aedidh.org). La reunión había sido organizada por la AEDIDH y el ICIP, con los auspicios de las instituciones catalanas. Supuso la culminación de una iniciativa legislativa de la sociedad civil internacional que se había iniciado el 30 de octubre de 2006 con la adopción de la *Declaración de Luarca sobre el Derecho Humano a la Paz* por 15 especialistas españoles, que a su vez fue revisada por la *Declaración de Bilbao sobre el Derecho Humano a la Paz*, aprobada el 24 de febrero de 2010 por un Comité Técnico de Redacción formado por 14 especialistas españoles. El texto de Bilbao sirvió de base para los trabajos de redacción terminados en Barcelona.

A su vez, la *Declaración de Barcelona* será sometida al refrendo de la sociedad civil internacional, que se reunirá en Santiago de Compostela (España) en el marco del Congreso Internacional sobre el Derecho Humano a la Paz los días 9-10 de diciembre de 2010, con motivo del Foro 2010 o Foro Social Mundial sobre la Educación para la Paz.

Además de aprobar la *Declaración de Santiago sobre el Derecho Humano a la Paz*, el mismo Congreso debatirá sobre los estatutos del futuro *Observatorio Internacional del Derecho Humano a la Paz*, que se constituirá en el seno de la AEDIDH con una doble función: promover la aplicación de la *Declaración de Santiago* en todo el mundo y velar por que su articulado sea tenido en cuenta durante la codificación oficial del derecho humano a la paz.

Las tres Declaraciones ya aprobadas (Luarca, Bilbao y Barcelona) muestran que es posible trasladar el valor universal de la paz del orden moral o filosófico a la categoría jurídica de derecho humano. Redactadas conforme a la técnica jurídica de los instrumentos internacionales, asumen en sus preámbulos el enfoque holístico de la paz, ya que ésta no es solamente negativa -ausencia de conflictos armados-, sino positiva, proyectada en tres dimensiones: primera, lograr la satisfacción de las necesidades básicas de todos los seres humanos, con el fin de erradicar la violencia *estructural* producida por las desigualdades económicas y sociales en el mundo. Segunda, la eliminación de todo tipo de violencia cultural (de género, familiar, escolar, laboral, etcétera). Tercera, el respeto efectivo de todos los derechos humanos y libertades fundamentales de todas las personas.

De ahí que las tres Declaraciones pongan énfasis en la necesidad de establecer un nuevo orden económico internacional que elimine las desigualdades, la exclusión y la pobreza. Además, debe basarse en el respeto al medio ambiente y completarse con una educación favorecedora de identidades desligadas de la violencia para desaprender la guerra; el desarme general y completo bajo estricto y eficaz control internacional; la eliminación de la discriminación por motivos de género; y la erradicación de todas las formas de intolerancia o discriminación basadas en criterios raciales, étnicos o religiosos.

Las tres Declaraciones son los hitos más destacados que han jalonado la campaña mundial a favor del derecho humano a la paz que, conducida por la AEDIDH durante cuatro años (2007-2010), se articuló en torno a dos ejes: primero, compartir la *Declaración de Luarca* con especialistas y representantes de la sociedad civil en 20 reuniones celebradas en las cinco regiones del mundo. Se recogieron contribuciones propias de las distintas sensibilidades culturales del mundo, articuladas en siete Declaraciones regionales que, inspiradas en la *Declaración de Luarca*, rubricaron el alcance universal de la misma. Fueron aprobadas entre 2008 y 2010 en las ciudades de La Plata, Yaundé, Johannesburgo, Bangkok, Sarajevo, Alejandría y La Habana (disponibles en www.aedidh.org) y alimentaron la revisión de la *Declaración de Luarca* que se concretó en las Declaraciones sucesivamente aprobadas en Bilbao y Barcelona. En ellas se abordan aspectos tales como la prohibición de la discriminación en el ejercicio del derecho humano a la paz; los mecanismos de reparación para las víctimas de las violaciones a sus derechos humanos; el alcance del derecho a la resistencia contra la opresión y el totalitarismo; el refuerzo del enfoque de género; y los grupos en situaciones de vulnerabilidad.

Segundo, mantener informada a la comunidad internacional de los progresos de la citada campaña, mediante la participación activa de la AEDIDH y las ONG asociadas (más de 500 en la actualidad) en los períodos de

sesiones del Consejo de Derechos Humanos de las Naciones Unidas y de otros órganos pertinentes, organizando reuniones paralelas de personas expertas y formulando declaraciones escritas conjuntas (14) y orales. En ellas se abordan los aspectos más controvertidos relativos al contenido y alcance del derecho humano a la paz, defendiéndose la visión holística de la paz que reclama la sociedad civil internacional.

En los últimos meses de la campaña mundial a favor del derecho humano a la paz, su balance final no puede ser más satisfactorio, pues se han alcanzado sus dos objetivos estratégicos: de un lado, articular el contenido y alcance del derecho humano a la paz en una Declaración que haga justicia a las aspiraciones de la sociedad civil internacional, reconociéndose que la paz es un derecho humano universal. De otro, persuadir a los Estados miembros del Consejo de Derechos Humanos a iniciar la codificación internacional del derecho humano a la paz. Lo que se consiguió el 17 de junio de 2010 cuando el Consejo DH, reconociendo la importancia de la contribución de las organizaciones de la sociedad civil a la codificación y el desarrollo progresivo del derecho a la paz, decidió pedir a su Comité Asesor que prepare un proyecto de declaración sobre el derecho de los pueblos a la paz.

La AEDIDH continuará trabajando con el Comité Asesor y el Consejo DH para que el proyecto de declaración anunciado incluya igualmente la dimensión individual del derecho a la paz, la perspectiva de género y la atención a las personas pertenecientes a grupos en situaciones de vulnerabilidad. Aspiramos a que la Asamblea General de las Naciones Unidas apruebe en su día la *Declaración Universal del Derecho Humano a la Paz*, con la que se facilitará la adaptación del DIDH a las necesidades reales de la sociedad civil internacional, haciendo posible pensar de otra forma las relaciones humanas en el marco de una cultura de paz.

Servicios Civiles de Paz: una apuesta europea por la resolución noviolenta de conflictos

Rubén Campos

Experto en temas de construcción de paz y noviolencia. Trabaja en el Club de Madrid

Desde la década de 1990 han surgido, en el marco de la Unión Europea y de diversos Estados miembros, propuestas para la creación de Servicios Civiles de Paz (SCP) con el apoyo de las administraciones públicas. En diferentes países europeos la idea se ha desarrollado con algunas variaciones, pero siempre con el enfoque compartido de mejorar la capacidad de la sociedad civil para intervenir y construir oportunidades de paz en conflictos violentos internacionales.

Los SCP son herederos del nuevo paradigma de la política de la noviolencia que Gandhi desarrolló en India y Sudáfrica en la primera mitad del siglo XX y que abrió la posibilidad de construir todo un nuevo repertorio de acciones para la lucha social y política a gran escala. Su difusión por los movimientos de cambio en el mundo entero, desde la segunda mitad del siglo XX, ha incorporado la política de la noviolencia a la memoria cultural colectiva de la humanidad.

El origen de la intervención de civiles en conflictos violentos lo podemos encontrar en el desarrollo, desde mediados del siglo XIX, de la dimensión humanitaria del derecho internacional, con la creación de normas internacionales y organizaciones como el Comité Internacional de la Cruz Roja (CICR) <<http://www.icrc.org/spa>> en la ciudad de Ginebra en 1863.

En esta misma línea, por ejemplo, en 1919, un grupo de pacifistas cristianos europeos bajo el liderazgo de Pierre Ceresole impulsaron la creación de un servicio civil, en oposición al servicio militar obligatorio, lo que dio lugar a la creación del Servicio Civil Internacional <<http://www.ongsci.org/es/index.php>>, cuyo objetivo era conseguir la participación de voluntarios de todo el mundo para realizar tareas de reconstrucción en zonas devastadas por la guerra o desastres humanitarios.

Un paso adelante fundamental en la necesidad de involucrarse más directamente en tareas de resolución

de conflictos, y no sólo en la intervención humanitaria en los mismos, fue la propuesta de Gandhi de crear un *Shanti Sena* (Ejército de Paz), un cuerpo de voluntarios que, utilizando las mismas técnicas no violentas que él estaba desarrollando para la lucha por la independencia, pudiera realizar tareas de construcción de paz en conflictos.

El ejemplo del *Shanti Sena* ha sido seguido y elaborado posteriormente por organizaciones de la sociedad civil de todo el mundo. Algunos ejemplos destacados de este tipo de iniciativas son las Brigadas Internacionales de Paz <<http://www.peacebrigades.org/>> o las Fuerzas de Paz No violentas <<http://www.nonviolent-peaceforce.org/>>.

En el ámbito estatal, esta dimensión civil y no violenta de la construcción de la paz ha comenzado a cobrar mayor importancia desde la década de 1990 con el surgimiento de una nueva visión de la seguridad humana y la prevención de los conflictos, en la que destacan dimensiones no militares de la seguridad y un papel más activo de los civiles. Por ejemplo, en el marco europeo, la gestión de crisis en el marco de la Política Europea de Seguridad y Defensa <http://europa.eu/pol/cfsp/index_es.htm> ya incluye la reivindicación de un mayor peso del componente civil.

En paralelo a esta redefinición de las políticas de seguridad y los proyectos de creación de cuerpos civiles internacionales para la paz, los SCP, fomentados desde diferentes países europeos, se definen como iniciativas de intervención en conflictos de largo plazo encabezadas por la sociedad civil y apoyadas y coordinadas con el poder público, que trabajan en la transformación de los conflictos con medios no violentos y cuyo objetivo es la reducción de la violencia.

Desde hace tiempo, existen organizaciones sociales y otras de carácter gubernamental, dedicadas a preparar y enviar civiles no armados para intervenir en conflictos violentos, que han acumulado una amplia experiencia y una reconocida eficacia y cuyo trabajo se ve claramente favorecido con la creación de un instrumento de política pública de este tipo.

Redes de organizaciones de la sociedad civil europea involucradas en construcción de paz como la Red Europea de Servicios Civiles de Paz <<http://www.en-cps.org/>> o la Oficina Europea de Coordinación para la Construcción de la Paz <<http://www.eplo.org/>> se han establecido para defender la necesidad de crear institucionalmente estos SCP en el marco europeo, lo que redundaría, en su opinión, en mejorar la imagen y la eficiencia de la UE como agente global de construcción de paz.

En diferentes países europeos la idea se ha desarrollado con algunas variaciones, pero siempre con el enfoque compartido de mejorar la capacidad de la sociedad civil para intervenir y construir oportunidades de paz en conflictos violentos internacionales. El Servicio Civil de Paz en Alemania (*Ziviler Friedensdienst* <<http://www.ziviler-friedensdienst.org/Ziviler-Friedensdienst.23.0.html?&L=1>>), se ha convertido en el modelo de referencia en este campo.

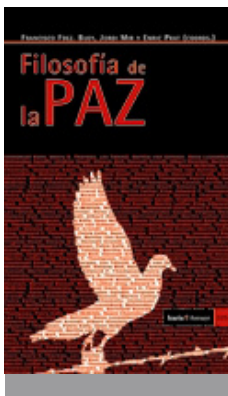
Los proyectos del SCP alemán se planifican y ejecutan en forma de intervenciones de larga duración en el contexto de conflictos violentos, activos o latentes, entre grupos sociales dentro de un país o una región o en forma de una contribución a la prevención de tales conflictos. Los proyectos se desarrollan en cada una de las tres fases de un conflicto, es decir en la prevención, la transformación y las actividades post-conflicto.

Su objetivo general consiste en reducir o evitar la violencia, promover el entendimiento y contribuir a una paz duradera y justa, todo ello en cooperación y con el liderazgo de las organizaciones contrapartes locales. En los últimos diez años, el SCP alemán ha contado con 116,8 millones de euros. En la actualidad, más de 200 consultores están trabajando en proyectos en 50 países, con un apoyo de alrededor de 300 profesionales locales.

En toda Europa, existen proyectos para implementar SCP en muchos estados y regiones siguiendo el modelo y los resultados e impacto logrados desde Alemania. La idea de un Servicio Civil para la Paz catalán, promovida por organizaciones de la sociedad civil y que cuenta con el interés de parte de la clase política catalana, tendría un rol pionero en el desarrollo de esta dimensión de la construcción de paz.

La tradición catalana de gestión de la diversidad desde la resolución pacífica de conflictos y el establecimiento de una cultura de paz, hacen de Cataluña un espacio privilegiado para poner en marcha esta iniciativa, que continúe construyendo el viejo sueño de generaciones de trabajadores por la paz de un mundo en el que los conflictos puedan ser solucionados sin necesidad de recurrir a la violencia.

RECOMANEM

Filosofia de la Paz

Francisco Fernández Buey, Jordi Mir i Enric Prat (eds.). *Filosofia de la Paz*, Barcelona: Icaria, 2010.

El llibre *Filosofia de la paz* presenta el pensament de setze autors i autores que, en un arc temporal que va del segle XVIII fins l'actualitat, han reflexionat sobre la realitat de la guerra i la pau. L'obra recull textos d'especialistes en el pensament i la pràctica dels autors següents: Immanuel Kant, Henry D. Thoreau, Lev Tolstói, Bertha von Suttner, Rosa Luxemburg, Mohandas Gandhi, Virginia Woolf, Simone Weil, Hannah Arendt, Albert Einstein, Bertrand Russell, Martin Luther King, Edward P. Thompson, Petra Kelly, Sean Mac Bride i Noam Chomsky. Els articles estan precedits per una introducció de Paco Fernández Buey sobre la filosofia de la pau a la història i el text de cloenda, escrit per Tica Font, aborda els reptes actuals del moviment per la pau.

L'origen del llibre es troba en el curs que amb el mateix nom va tenir lloc a la Universitat Pompeu Fabra, entre setembre i desembre de 2008. L'ample ventall de públic assistent va fer palès el buit que existeix en aquest camp del saber i, a la vegada, la disposició d'un bon nombre de persones a accedir al mateix. El llibre, doncs, constitueix una aportació al coneixement de la filosofia de la pau, a través de les idees i les propostes dels autors i les autores esmentats, que està adreçada tant al públic acadèmic com a les persones compromeses amb la construcció de la pau i la justícia en el món actual.
(E.G.)

Contra el reino de la bestia: E.P. Thomson, la conciencia crítica de la guerra fría

José Ángel Ruiz Jiménez. *Contra el reino de la bestia: E.P. Thomson, la conciencia crítica de la guerra fría*. Universidad de Granada, 2009.

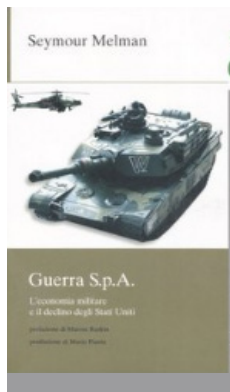
L'historiador més citat del món al segle XX és encara poc conegut a casa nostra. I encara ho és menys la seva faceta d'activista per la pau. És per això que val la pena llegir aquest llibre sobre Edward Palmer Thompson. Perquè en un moment de manca de models i de persones extraordinàries podem treure inspiració de la que probablement va ser una de les consciències crítiques més lúcides i influents de la Guerra Freda.

Tot i ser una tasca complexa analitzar el pensament pacifista i polític de Thompson tenint a més en compte la seva prolífica obra historiogràfica, cal reconèixer que José Ángel Ruiz Jiménez se'n surt. A través de més de 400 planes de cites, dades i anàlisi aprenem sobre les principals reflexions de l'autor de *La formació de la classe obrera en Anglaterra* i sobre les seves propostes per fer

la transició política cap al socialisme, per respondre a les amenaces als drets i llibertats ciutadanes, sobre la necessitat del no desplegament dels euromíssils, etc. Es tracta de temes que entronquen amb molts dels debats actuals entorn a la seguretat i la pau, com el paper del complex militar industrial, l'(in)existència de xocs de civilitzacions, les resistències al pensament únic o la guerra de las galàxies i l'escut antimíssils com a mesures (in)efectives de la defensa col·lectiva.

Aquest 2010 en què les negociacions sobre el desarmament nuclear tornen a estar d'actualitat, val la pena recordar la Campanya per al Desarmament Nuclear, el Desarmament Nuclear Europeu i la seva petició d'una Europa lliure d'armes nuclears des de Polònia fins a Portugal. Cal recordar que el professor i activista britànic va participar en la campanya del referèndum de l'OTAN, deixant la seva empremta en bona part de les persones i institucions que a dia d'avui formen el teixit associatiu del moviment per la pau català.

La tasca d'intel·lectual no està renyida amb la de voler participar en la creació d'un món millor. E.P. Thompson ho sabia bé i ho va portar a la pràctica. José Ángel Ruiz Jiménez ens ho explica amb detall i claredat, amb cura i amb rigor. I amb afecte. Entenc que estem en deute amb tots dos. La bona notícia és que estem a temps de saldar-lo llegint aquesta obra.
(J.A.)

L'economia militare e il declino degli Stati Uniti

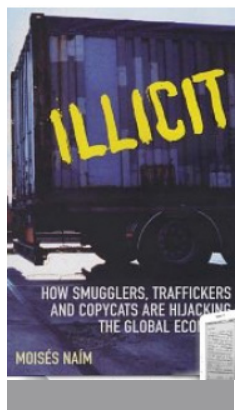
Seymour Melman. Guerra S.p.A. *L'economia militare e il declino degli Stati Uniti*. Roma: Citta Aperta, 2006.

El darrer llibre, pòstum, de Seymour Melman reconstrueix l'origen de l'economia militar dels EEUU des de la Segona Guerra Mundial fins als nostres dies, mostrant fins a quin punt l'expansió de la seva despesa està lligada amb l'expansió de la producció i de la investigació militar. Per a Melman, el fet que els EEUU siguin responsables de la meitat de la despesa militar al món evidencia un model econòmic que ha tingut uns costos importantíssims. D'una banda, els ciutadans nord-americans han hagut de patir la desindustrialització de la seva economia i el declivi de la capacitat productiva, amb una centralització del poder de decisió sense precedents. D'una altra, els resultats econòmics presenten un dèficit record dels comptes amb l'estranger i de la balança federal, un dòlar cada cop més dèbil i una desigualtat social cada cop més gran. L'alternativa que ens proposa l'autor és una dràstica política de desarmament i reconversió, una "reindustrialització" de l'economia i la renovació d'infraestructures i serveis públics oferint noves activitats per a les empreses i els treballadors que ara treballen al sector militar. Una important lliçó també per als moviments de la societat civil per una justícia global que en els darrers anys s'han oposat

a la "guerra infinita" i a la globalització neoliberal.

Seymour Melman, expert en economia militar i reconversió industrial cap a producció civil, va explorar durant més de 50 anys els camins cap a una política de desarmament i una economia de pau. El 20 de desembre de 2004, Ralph Nader escrivia un article sobre el seu amic on deia: "amb anterioritat a la seva defunció aquest mateix mes, havia acabat el manuscrit d'un concís llibre titulat "Guerra S. L.: L'auge i caiguda de la economia de guerra permanent" en un intent de condensar tota la saviesa adquirida en dècades d'anàlisi i recerca compromesa per la pau i el desarmament".

(J.A.)

Illicit

Moisés Naím. *Illicit*. London: Arrow Books, 2007.

Entre els aspectes positius d'aquest provocador llibre, cal destacar l'abundància de dades i les connexions entre móns desconeguts i esfereïdors (per exemple, el del tràfic d'òrgans), on els seus protagonistes arriben a tenir un poder més gran que el dels propis governs. Estem parlant del tràfic d'armes, de persones, de drogues, de material falsificat, d'espècies en vies d'extinció, d'obres d'art robades, de blanqueig de diners i així fins a un llarg etcètera. Aquests comerços s'han beneficiat de la revolució tecnològica dels anys 90, que va anar acompanyada de mesures polítiques, socials, culturals i, sobretot, econòmiques, encaminades a facilitar el lliure mercat. Una conclusió important és que les fronteres entre el comerç legal i il·legal estan cada vegada més difuminades. El lector trobarà una gran quantitat d'exemples d'aquesta idea al voltant de forats negres geopolítics situats en els llocs més diversos de la geografia mundial, així com dels mètodes que comparteixen tots i cadascun dels tràfics il·lícits analitzats; qui se'n beneficia i qui en paga els costos, quines són les regles del joc, quins els incentius que fan que això sigui així i què podem fer per canviar-ho.

L'anàlisi de les respostes de la societat mostra els límits de l'acció policial i dels governs (especialment en absència de cooperació internacional), així com les potencialitats i diversitat de les iniciatives ciutadanes. Partint de la necessitat de centrar-nos en el problema des de la seva vessant econòmica 'són tots ells comerços que busquen un benefici econòmic', la proposta de Moisés Naím s'absté deliberadament de consideracions morals. Des d'aquesta perspectiva, cal combatre el problema des de la demanda i no només des de l'oferta, és a dir en l'àmbit dels clients, compradors i usuaris. Posar l'èmfasi en aquesta part de la transacció significa reduir el guany que els traficants en poden treure i per tant reduir els incentius que tenen per continuar amb les seves activitats, però també l'impacte negatiu que causen a la societat. Probablement la part més interessant del llibre ve a partir de la pàgina 251, quan l'autor reconeix que cal que alguns d'aquests comerços il·lícits esdevinguin lícits. La raó 'perquè no hi ha prou recursos per combatre'ls tots' ja és més qüestionable. En tot cas, posa sobre la taula la possibilitat real de fer servir estratègies de descriminalització, desregulació i legalització per sofisticar l'enfocament. Potser si hagués començat per aquí, el llibre hauria pogut profunditzar més en aquestes qüestions.

(J.A.)

ACTUALITAT

NOTÍCIES DE L'ICIP

Seminari a Costa d'Ivori sobre consolidació de la pau al país africà

Durant tres dies –del 27 al 29 de setembre- experts d'organitzacions internacionals com el PNUD, la UNESCO o el Banc Mundial, investigadors universitaris i autoritats locals analitzaran les perspectives de consolidació de la pau a Costa d'Ivori en un seminari organitzat per l'ICIP a la capital del país, Abidjan. El president de l'ICIP, Rafael Grasa, inaugurarà i clourà el seminari, i participarà en diverses sessions.

Després d'independitzar-se de França, Costa d'Ivori es va convertir en model d'estabilitat a l'Àfrica Occidental durant més de tres dècades. Al 1999, però, un cop d'estat va propiciar l'esclat d'una guerra civil que va provocar milers de víctimes i va dividir el país entre el nord, controlat pels rebels i de majoria musulmana, i el sud, en mans del govern. Al 2003 va començar l'actual procés de pau sota els auspicis de l'ONU.

Durant el seminari s'analitzaran qüestions com el paper de les eleccions en els processos de consolidació de la pau, els drets de propietat i les relacions intercomunitàries com a arrels del conflicte o el desplegament de les institucions de l'Estat i la lluita contra la corrupció.

L'ICIP ja va participar al 2009 en una missió d'identificació a Costa d'Ivori vinculada a celebració pendent d'eleccions presidencials.

Noves col·leccions de llibres

Per tal de difondre la cultura de pau i fomentar l'educació i la sensibilització de la ciutadania en la mateixa, l'ICIP ha creat quatre col·leccions de llibres adreçades a estimular la recerca, la divulgació i l'acció sobre temes de pau i seguretat al nostre país.

La col·lecció *Clàssics de la Pau i de la Noviolència*, coeditada amb Angle Editorial, està adreçada a posar a l'abast de la ciutadania els i les autors que es consideren clàssics del pensament de la pau i de la noviolència. *Eines de Pau, Seguretat i Justícia*, és una col·lecció pensada per a donar eines de reflexió i de treball a les persones compromeses amb la construcció de la pau i la justícia, que es coedita amb Icaria editorial. *Pau i Seguretat*, que pretén posar a l'abast d'un públic acadèmic i especialitzat temes contemporanis tractats des del compromís amb la investigació per la pau, es publica amb Edicions Bellaterra.

Finalment, amb Pagès editors es fa la coedició de la col·lecció *Noviolència i Lluita per la Pau* que vol difondre la noviolència com una filosofia i una pràctica cabdal per a avançar en l'assoliment de la pau al segle XXI.

Dia Internacional de la Pau a l'ICIP

El 21 de setembre, Dia Internacional de la Pau, és una cita pública anual de l'ICIP per tal d'avaluar les realitzacions i assumir compromisos d'actuació en el moment de reprendre les activitats després de l'estiu. Amb aquest motiu l'ICIP farà una Declaració Institucional que inclourà una valoració general de la situació de la pau al món, un balanç de la feina feta per l'ICIP durant el curs 2009-10 i un compromís de treball per al curs 2010-11.

A més de la declaració institucional es presentaran diversos materials publicats i els primers llibres de les col·leccions de l'ICIP, *Clàssics de la Pau i de la Noviolència* i *Eines de Pau, Seguretat i Justícia*.

Entre els dies 20 i 26 de setembre hi haurà una exposició davant la seu de l'ICIP amb fotografies de Dani Lagartofernández. L'exposició ens presenta tretze paraules, tretze trajectòries de tretze dones compromeses en la construcció de la Pau al Pròxim Orient. Aquesta exposició pretén també donar a conèixer la resolució 1325 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides que destaca el paper de les dones com agents de pau i urgeix a assegurar la presència de dones als espais de presa de decisions i dins els mecanismes per a la prevenció, gestió i resolució de conflictes.

Aprovació de la Declaració de Barcelona

Durant tres dies experts internacionals van debatre fins a la seva aprovació la Declaració de Barcelona sobre el Dret Humà a la Pau. Aquesta activitat va ser organitzada conjuntament per l'ICIP i l'Asociación Española por el Derecho Internacional de los Derechos Humanos (AEDIDH) i amb el suport del Parlament de Catalunya.

Tal i com va explicar el Rafael Grasa, president de l'ICIP en l'acte de presentació, es tracta d'una declaració que presenta continguts concrets de drets que desenvolupen l'ideal del dret a la pau i introdueix també obligacions de les institucions. És important també en quant que lliga pau, desenvolupament i drets humans, una fórmula en la que tots els ingredients són imprescindibles però que poc sovint ha estat recollida, conjuntament, per algun altre instrument legal internacional.

A partir d'ara el camí del text aprovat és més incert, però alhora més apassionant, es treballarà perquè aquesta declaració sigui reconeguda jurídicament per l'Assemblea General de les Nacions Unides.

Enllaç al PDF de la Declaració <http://www.gencat.cat/icip/pdf/DeclaracioICIP_010610_cat.pdf>
PDF original en anglès <http://www.gencat.cat/icip/pdf/DeclaracioICIP_010610_ang.pdf>

Participació a la conferència bianual de l'Associació Internacional de Recerca per la Pau (IPRA)

L'ICIP va participar a la Conferència Bianual de l'Associació Internacional d'Investigació per la Pau (International Peace Research Association), que va tenir lloc a Sydney (Austràlia) del 6 al 10 de juliol. L'esdeveniment reuneix a representants dels principals centres de recerca per la pau al món i també a destacades figures de la investigació per la pau i pels drets humans com Johan Galtung o Irene Khan, supervivents de la bomba d'Hiroshima i representants de les comunitats aborígenes australianes, entre d'altres.

Es presentaren dos treballs de membres de l'ICIP: "*New developments of peace research: the impact of recent campaigns on disarmament and human security*" a càrrec de Rafael Grasa i Xavier Alcalde; i "*Successes and failures of international campaigns on disarmament and human security*" a càrrec de Xavier Alcalde.

Soldats israelians participen a una tertúlia de l'ICIP

El 4 de juny es va portar a terme una tertúlia amb Simcha Levental i Yehuda Shaul, membres de l'ONG israeliana "Breaking the Silence". Tots dos van explicar la posició d'aquesta entitat, ferma defensora d'Israel, a qui reclamen un més gran compromís per la pau i els drets humans. Amb posterioritat els membres de "Breaking the silence" van començar una gira per diferents ciutats espanyoles amb un important ressò mediàtic.

NOTÍCIES DEL MÓN

Ens han deixat dues persones cabdals de la investigació per a la pau, Elise Boulding i John W. Burton

Durant el mes de juny es deixaren dos dels grans noms de la primera generació de la investigació, John Burton (23 de juny) i Elise Boulding (24 de juny). Es tracta de dues pèrdues molt importants, que varen ser ben presents a la recent trobada de l'IPRA a Sidney (vegeu El Bloc de l'ICIP <<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/ICIP/?p=253>>). Ens ocuparem amb detalls dels dos al proper número de la revista.

De moment, un breu recordatori de les seves aportacions. Elise Boulding, quàquera d'origen noruec però educada des de ben petita als EUA, ha fet enormes contribucions a la investigació per a la pau, durant dècades, a partir d'una concepció holística i multidimensional, tot destacant la reinvençió de la noció de "cultura cívica global", el seu treball en educació per a la pau, o les seves aportacions al paper de la dona i de les famílies en els processos de pau. Encara avui en dia, el seu llibre de 1976, *The Underside of History: A View of Women through Time*, continua sent una referència obligada i un exemple de com recuperar el paper de les dones com actors i subjectes de la història de la humanitat. Aquest vincle permet accedir a una interessant entrevista feta per *Beyond intractability*, l'any 2003: http://www.beyondintractability.org/audio/elise_boulding/?nid=2413

Quant a John Burton, funcionari públic i diplomàtic d'origen australià, amb una llarga i heterodoxa carrera acadèmica en el camp de les relacions internacionals ja arrelat al Regne Unit, la seva contribució a l'estudi del que anomenà "societat mundial" (world society), i en particular a l'estudi i pràctica de l'anàlisi i resolució de conflictes ha estat realment important i inspiradora, fins al punt de ser un dels noms claus del que s'ha anomenat "enfocament interactiu". En el camp dels estudis per a la pau i la investigació per a la pau, sovintegen les seves aportacions importants, tot començant per un llibre amb gran impacte de l'any 1962, *Peace Theory: Precodintions of Disarmament*. Adjuntem un vincle a un article que valora les seves aportacions, radicals i heterodoxes, a les relacions internacionals: http://www.gmu.edu/programs/icar/ijps/vol6_1/Dunn.htm

Gràcies Elise i John per la vostra feina, exemple i compromís.
(R.G.)

Conferència de Revisió de la Cort Penal Internacional

Del 31 de maig a l'11 de juny es va produir la primera Conferència de Revisió de l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional. La reunió va tenir lloc a Kampala (Uganda) i va deixar un regust agredolç. Les pressions exercides per la societat civil, encaminades a enfortir el màxim el règim internacional del dret penal, no van tenir els fruits desitjats, en bona mesura a causa de la voluntat d'aconseguir tots els acords per consens. Finalment, després d'unes negociacions mantingudes fins a darrera hora, es va aprovar una petita ampliació de l'article 8, el que fa referència a la jurisdicció de la Cort per a crims de guerra. Es va mantenir l'article 124, és una disposició que permet excloure la jurisdicció de Cort en relació als crims de guerra respecte d'un estat part durant 7 anys després de la ratificació de l'estatut de la Cort per aquest estat. Per últim, la inclusió del crim d'agressió, es va fer de tal manera que les reserves i la possibilitat de no aplicació als estats que ho desitgin aigualixin el text final aprovat.

Més informació: Pagina web sobre la conferencia de revisió de la Coalició per a una Cort Penal Internacional <<http://www.iccnw.org/?mod=review>>.

Actes violents a Kirguizistan

Al bell mig d'Àsia Central fa uns anys es podia considerar que, metafòricament, existia una illa. Es tractava de Kirguizistan que, contràriament al context regional, era un país que gaudia de certa estabilitat i un sistema polític plural i respectuós amb els estàndards democràtics. Malauradament la situació s'ha anat deteriorant progressivament des de la il·lusió presa del poder de Kurmanbek Bakiyev que l'abril passat va renunciar a la presidència. Des d'aleshores es va instaurar un govern interí, encapçalat per Roza Otunbayeva, amb la voluntat d'aprovar una nova constitució i eleccions presidencials en el termini de sis mesos. Tanmateix, al maig es van produir enfrontaments violents entre els partidaris de l'anterior president, Bakiyev, i els del govern interí. A més aquests enfrontaments es produeixen tenyits de lluita ètnica, a causa que l'oposició del sud és majoritàriament uzbeka davant dels partidaris del govern interí, de majoria kirguisa.

El panorama podria ser menys incert però les potències amb interessos a la regió no consideren prioritari la consolidació de la democràcia, o bé perquè directament no comparteixen aquest sistema polític (Xina, Rússia o Iran), o bé perquè valoren més positivament l'estabilitat, encara que sigui a costa de les llibertats (EUA, Unió Europea). La composició multiètnica del país no hauria de suposar una inestabilitat per si mateix, però alhora pot ser un factor útil per tal de desestabilitzar el govern, ni que sigui mitjançant l'ús de la violència.

Més informació: Enllaç a l'especial sobre Kirguizistan al web de Cidob <http://www.cidob.org/es/temas_regiones/asia/especials/kirguizstan/especial_kirguizstan>

Mort de Raimon Pannikar

Raimon Panikkar ens va deixar el propassat dia 26 d'agost, a Tavertet. Era una notícia, malauradament, esperada des de feia mesos, atès que ell mateix a principis d'any havia comunicat en una carta molt reproduïda que ja no tindria activitat pública. El reconeixement, tot i les dates, ha estat enorme. Hom ha glosat, amb raó, la coherència entre el seu pensar i el fer, la lluita per la interculturalitat i el diàleg, el pont cultural i teològic que la seva obra enciclopèdica –en curs de publicació en català- significa entre Orient i Occident. S'ha repetit, també, amb escreix però de forma merescuda, que ens ha deixat el pensador català més conegut al món, juntament amb Ramon Llull, amb qui ha compartit l'interès i la praxi intercultural. Felicitment, ens queda la seva obra, teòrica, i l'exemple de la seva vida, inclòs el camí endegat amb la Fundació Vivàrium.

De ben segur, el llegat –immens- de Raimon Panikkar ens ajudarà durant molt de temps a trobar el camí per tornar als seus mots en el pròleg ja citat, "contribuir a solucionar el problema de la pau. Un problema que, pel fet de sobrepassar-nos, no ens hauria de fer por. Ans al contrari".

En el bloc de l'ICIP, sota el títol Raimon Panikkar: la lluita per la pau i l'ICIP podreu llegir una entrada sobre la figura de Panikkar, la seva relació amb l'ICIP i el seu pensament sobre la pau. Vegeu el text complet a: <http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/ICIP/?p=258#more-258>.

Rafael Grasa, President de l'ICIP

Tica Font, Directora de l'ICIP

Pablo Aguiar i Rafael Grasa, Coordinadors del número

Guifré Miquel, Coordinador de la revista electrònica

Disseny/Maquetació: ComCom

Han participat en aquest número:

Pablo Aguiar, Javier Alcalde, Ricardo Almanza, Jordi Armadans, Rubén Campos, Cèlia Cernadas, Rafael Grasa, Elena Grau, Rebecca Johnson, Hannah Mccurdy, Guifré Miquel, Maëlle Savidan, Sumiteru Taniguchi, Elena Vilenskaya, Carlos Villán, Lilia Yusupova.